

Rahasepä Rainer:

„Ku mi eis' uma keelekese
iist saisa-ai, sis saisa-ai
mi kuku keelekese
elohhoitmisõ iist
kiäki tõõnõ.“

lk 4

Nassari Elvi:

„Arvada om parhillatsõl aolgi
huvitav lukõ', kuis kunagi
Setomaal kerkoh käüti,
hällüti, munnõ veerütedi
ni ütehkuuh kulatõdi.“

lk 4

Roosimaa Margery:

„Saatseh om järekõrrah
XV Satserinna
nulga Sõirapäiv!“

lk 9

Setomaa

Hind 2 eurot

Aprill 2025, nr 4 (425)

Välläandmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Eesti reisikõrraldaja' käve' Setomaad kaemah

Märtsikuu viimätsil päivil panni' MTÜ Seto Küük, MTÜ Setomaa Turism ja Setomaa Muusiumi' sälä' kokko ja mi kõrraldi ütidselt tutvumisreisi kohki' paarikümnele giidile ja reisikõrraldajalõ, õt näüdadä' näile Setomaa turismimaastigu kõgõ parepit pallu ja nuid tegemisi, midä siih saa tetä'. Tähelepanu oll innekõkkõ grupi-reisel ja vällämaisil külälisil, a päämäne jago mi mano joudnu' ettevõttit tegelese' umah kotoh ka' turismiga'.

ALUMÄE HELEN

Katõ päävä joosul mi sai tutvust mitmidõ majutuskotusidõ ja söögikotussidõga' ja muidogi' mi muusiumidõga'. Kahost õgalõ poolõ jovva-ai ja tuu om ka' õnn ja õnnõtus. Õnn tuuperäst, õt meil om nii hulga teenusõpakjit, nii pallo üümaja- ja söögikotussit, muusiumõ, näpotüütalo-sit ja viil toisi tegevüse pakjit, õt tuud saa-ai võrrõlda' ütegi' töösõ piirkunnaga' Eestih. Midä inäbä ma Eestih ja muial ilmah kau, tuud inäbä ma saa arvu, ku hõste meil siih asä' omma'. Meil om väiga' hüä turismiinfrastruktuur, alostõh kasvai Seto Külävvüü marsruudist, minkõ lõvvät netist ja maastigult tähistet mitmidõ inhvotavhli-dõga'. Meil om hulga tuud, midä kaia' ja midä tetä'.

Külälisilõ mi näütsi innekõkkõ vahtsõbit üümajakotussit, kohes mahas magama inäbä ja veidebä inõmisi: Lüübnitsa külälismaja, Ilmaveere keskus ja Seto Man puhkõkeskus. Kõik nuu' magahuskotusõ' pakva' pääle hummogusõogi ka' lõõnaht ja õdagusüüki ja viil mitmit toisi võimaluisi, näütusest saat üüri' jalgratast, paati jms. Tuu om tark plaan, õt külälisi hoita' kavvaba hindä man.

Õt tutvumisreisi päämäne rahastaja oll MTÜ Seto Küük, sis mi katõ päävä joosul inäbä panni rõhku söögile. Nii ku setokõisilõ umanõ, olli' kõik vastavõtja' piaaigu mõõdu-tundõtult külälislakõ', lavva' olli' laaditõdu' ja kõik söögi' olli' nii hüä, õt söömälä' jät-minõ olnu' suurõp patt ku paas-tuaol söögiga' patustaminõ. Päälegi', mi olli reisipääl ja sis paastuta-ai.

Lüübnitsa külälismajah pakk peremiis Urmas meele umatet-tüt kana-klõmbiruuga ja Ing-riti küdsetüt rüäleibä. Inara

man Vanavalgõ Kohvitarõh mi sai pruumi' sõira tegemist. Peräst mi sei eis' tuu sõira ar' ja sai ka' viil üteh võtta'. Kiäki' mi külälisist olõ-õs varahappa lämminõ sõira maitssnu'. Inara pakk meele ka' suurõ kausi-tävvõ pörkna- ja sibulapiirakit ja muidogi' tsäiu-kohvi.

Vasla küläh, Uma Tettü kau-bamärgi all tegutsõvidõ Terje ja Paul Sõrmusõ man külälisõ' tsuut hiitü', õt vana kõlgusõ ussõ takah om parhilladsõ ao moodulinõ pruulikoda. Terje ja Paul olli' parralt lõpõtanu' siidri pudelahe pandmisõ, a meele pakti väiga' hüä mai-guga' pihlagalimonaati ja mui-dogi' ka' peenebit juukõ. Oll päältlõõnõ aig ja paras aig juu-kõga' tutvust tetä'.

Õdagusõogi aost mi joudsõ Taarka Tarrõ, koh pakti tati-ruuga, a külälisi ai naardma setokeeline nimi „tatiruug“. Kõik sai' eis' hindäle suu-rõh ahoh pliiine kütsä'. Pliini-küdsämisõ opitarõ om saanu' ka' EHE (Ehtne ja Huvitav Eesti) kvaliteedimärgise.

Töösõl pääväl mi alosti päivä Seto Man puhkõkeskusõ väiga' rikkaligu hummogusõogi' ja jo mõnõ tunni peräst mi sai tunda' Toomemäe talo kodo-restorani Maagõkõnõ per-naase Sirje suurt külälislakust. Meid uut sibulapiirak, havvõ-kotledi' ja kodoleib ürdivõiuuga'. Nii ku õks, minti herevilõ Sirje veinileiti iih, koh om ka' kikka-seenevein. Nii mõnigi' vein läts külälisiga' üteh. Seto Tsäima-jah pakti Tsäimaja klassikat vai seto süuke: suullim, paks pudõr, karask suidsulihaga', sõir, mafakuuk ja küümne-tsäi.

Tagasi Tarto poolõ sõitõh teimi piatusõ Pesä hotellih, koh meid üllätedi taivaligult hüä mustasitigalimonaadiga', midä Pesä hotelli restoran parhilla' eis' vällä tüütäs. Mi sai olla' üte-edimätsõ katsõjänesõ – meil

vidi! Setomaal kasvatõt mahe-mustasitikist tett limonaat oll absoluutsõlt tävvelinõ ja pand mi kulinaarsõ kaldõga' reisile uhkõ täpi.

A õgas mi Setomaal õnnõ söömäh kau-us! Setomaa om innekõkkõ kultuuriturismi tsihtkotus ja ilma kultuuri saa-malda' tohi-i siist ütski' külä-linõ ar' minnä'. Mi käve neläh Setomaa muusiumih. Obinitsa

muusiumih mi tei läbi rõivilõ-pandmisõ opitarõ ja Verska talomuusiumih tei pernaase Marje ja Leena iistvõttõl läbi vadsaküdsämisõ ja võitegemisõ opitarõ. Väiga' hüä olõminõ ja eis'tegeminõ, ja mäntsõ' lõhna'! Obinitsa muusiumih oll miika' Mokornulga leelokoor, kiä' haard külälisõ' üteh, ja mi sai kuuh laulta' ja tandsi'. Tuu om kõõ külälisi jaost huvtav, üts-

Alumäe Heleni pildi'

kõik ku kavvõst vai lähkost nä omma' tulnu'.

Eistegemist oll viilgi', selle õt Obinitsa galeriik külälisõ' ilosti' kotikõisi pakutrukiga'. Tuu om kõõ väiga' populaarnõ ja üteh-haardva opitarõ, mia' kõlbas õgah iäh inõmisilõ. Õga valms asi om 100% ainumas kunsti-teos. Väiga' hüä, õt Evar ja Ülle säänest käekülgepandmisõ või-malust pakva'.

Tegemisi om Setomaal viil pallo inäbä, ku mi joudsõ pruumi', mitmõ' tegemisõ' olõ-õi ka' laulatõt kinkõgi' konkreetse külge, a nuid saa tetä' siih ja sää. Näütuses näpotüü opitarõ paktas mit-mõh taloh, sõirategemist opa-tas siih ja sää, leelokoorõ om mitmit ja rõivilõpanõkit saat ka' mitmõh kotusõh. Kõgõst tuust sai külälisilõ kõnõldus.

Mi kõnõli ka' pühhist ja tuust põhimõttõst, õt mi pühä' omma' õks mii' pühä' ja kogo-kund taht, õt nuu' sääntest ka' jääsi' vai õt mi taha-ai nuist tetä' turismimaigulis kaemis-etendüisi. Suurõ turiste hulga' omma' Setomaalõ oodõt töösõl aol, muidogi' Seto Kunigriigi-pääväl, a ka' toisil päivil.

A tuud või kül' kintä', õt mi külälisõ, tipptegijä' turismiprofessionaali', sai' suurõ ja uhkõ kogõmusõ. Terve reisi aig kiteti ja viil kõrd sai kintüst, õt Seto-maalõ tasos tulla' innekõkkõ inõmisi ja näide tegemisi ja olõ-misi peräst. Süük, juuk ja hüä üümaja om tuu, midä külälisilõ om niikunni vaia, a jutu' omma' nuu', mia' Setomaa kõnõlõmma pandva'. Tuu om tuu, mia' inõ-misilõ perüselt kõrda lätt. Meil om väiga' hüä turismikogo-kund, koh õgaütel OM uma lugu. Õga vastavõtja om umma-muudu olõkiga' ja hüä. Tuu kõik om mi rikkus ja võimalus, mia' toetas aestagatuhandidõ joosul kujonõnu' mitmõkülgsõ kultuuriperändit ja õooni' aoni' eloh olõvit traditsioonõ.

Setomaal om hüä tuu, õt mi olõ-õi kõüdet huuaoga' ja kõiki tegemisi saa tetä' aes-taga joosul. Mõnõ' tegemisõ', näütusest pliiine ja vatsku küd-säminõ om sääne, midä suvõl saa-ai tetä', selle õt suvõl kuu-maga' kütetä-äi ahju.

Aitumma, armulitsõ' ja hüä-meelelitsõ' vastavõtja' ja Seto Küük, Setomaa Turism ja Seto-maa Muusiumi', mi külä-lisi ja programmi mu kätte usaldamast!
Tõlknü' Sarvõ Õiõ.

Setomaa turismireisilõ and rahalist api projekt „2024 Seto Küük mainekujundus“. Reisi toedi' ka' MTÜ Setomaa Turism, Setomaa Muusiumi' ja kohaligu' teenusõpakja'.

Päiv, miä köüt' kokko kultuuri' ni hinge'

LUIGASÕ INARA

Meil siin Setomaal sattõ puul-pühä hummogul lummõ ja oll' külm, a tiidmine, õt mõnõ ao perrä olõmö Valgah ja jo' leelotamõ, tegi süäme lämmäst.

Valga Kultuurikeskusõhe oll' kutsudu leelokuur Helmine, aoluulinõ tiatri Vega pääli-nast, Läti riigi koorikõnõ Meza-bele ni viil ummi Valga tands-jit ni lauljit. Võimõ no üldä', õt sinnä' tulõ-õs kokko õnnõ kul-tuurikandja', a' tulliva' kokko inemise', kiä' kandva' hingeh uma paiga illo.

Aoluulinõ tiatri Vega säädse hinnäst maailma maie röi-vihe ni ilosa käumisega näüt-sivä' külälisete maailma riike röivit. Väegalt meeleline moe-etendus, nigu parhilla' üldäs. Seletedi kõrdapite är' ka', mille ütte vai tõist rõivast kannõti, mille olliva' säändse' värmi' ja lõikõ', minkajaost oll' vaja leh-vikit ja ku suurõ nuu' pidivä' olõma. Õga rõivas kõnõl' umma luku, umma ao- ja kultuuriluku.

Kaia' ja kullõlda' oll' pal-lo, silmäle illoš ja hinglee hää. Sääne tunnõ naas tulõma, õt olõmögi jo' kuuh Jaapanih ilo-listõ vislapuio häermidõ vaih-hõl ni jalotamõ tillõkõistõ-tillõkõistõ sammukõistõga jaa-pani aiduh.

Sis ku käve rõividõ vaeldus, tandsõva' Valga naase'. Näil olliva' ilosa' tandsõ' selgest opidu ni ilosa' laulu' helisemä

säetü.

Läti koorikõnõ pandsõ meid kõiki perähpoolõ tandsma, saimõ selgest vahtsõ tandso, midä ka kotoh, Setomaal võimõ tandsi'.

Mii', leelokuur Helmine, leelotimõ ummi laulõ, kõnõlimõ ummist rõivist, umast pai-gast ja umast elost.

Kõgõ tähtsämp oll' tuu, õt ku' suur huvi meil ütstõõsõ vasta oll', ku' kipõstõ mi saimõ sõb-ras, ku' kipõstõ naksimõ ütstõõsõga kõnõlõma. Jo' saimõki vahtsõ külläkutsõ ni vahtsõ võimalusõ minnä' leelotama. Õdagust oll' kõik nigu ütstõõsõ etendus, kässist kinni ni tsõõ-ritandso tegemäh.

Süäme saimõ tunda', nigu olõsi' maailm kõrrast tillõ-kõsõst väegalt turvalisõst kokko sulanu, õt tuu illoš maa-ilm om parhilla' siin, Valgah. Kõik olliva' rõõmulitsõ', lahkõ' ja lämmä', kõik saiva' arvu, ku' tähtsä om maailmah rahu ni umavaihhõlinõ kokkohoitminõ.

Sääne kokkosaaminõ andsõ meile jäl kimmä tiidmise, ku' ilosa' ni umanõolitsõ' omma' mi uma' rõiva', uma' kalli' seto rõiva'. Õdagust ollimõ rik-kamba' ka tiidmisega tõistõst maailma rõivist, õt õga rahvus pidä ummi rõivit väegalt kallist.

Säantse tiidmisega naksimõ kodo poolõ sõitma. Ilm tundu pallo lämmämp ja eiski tai-vas, miä oll' hummogu hinnäst pilve mäknü, näüdäs kõrrast pääväviirt.

Valgah.

Luigasõ Inara pilt

Nedsäjä külä valõ vahtsõ külävanõba

Nedsäjä küläinõmisõ' sai' 16. aprillil kokko ja valõ' vahtsõst külävanõbast Iisak Sulev Andrelleri. Iisak om Nedsäjä külä-bändi bassimiis ja om Ned-säjä kogokunnah elänü' 12 aastakka. Külävanõba kübärä and Iisakulõ üle innine külä-

vanõp Valgu Meel. Nedsäjä küläseltsi vahtsõhe juhataistõ valiti Valgu Toomas, Andrelleri Maris, Elgindy Helena ja Andrelleri Iisak Sulev. Hüvvämiilt ja kergust näile Nedsäjä küläelo edesiviimisõl!

VALGU MEEL

Nedsäjä külävanõmba kübärät kandnu' inemisõ.

Valgu Meele kogo pilt

Hilana Taarka preemia om loomingu kitmises luud

KAUKSI ÜLLE

Seto lauluimä Hilana Taarka (Darja Pisumaa, Darja Matvejeva, Vasila Taarka) sündü 22. märtsil 1856 Hilana küläh Petseri vallah Pihkva maakon-nah Pihkva kubermanguh ja kuuli 27. detsembril 1933 Võm-morski küläh Meremäe vallah Petserimaal.

Tuu oll' 169 aastat tagasi. Tulõvaasta om Taarka 170. sünnüpäiv. Teno värvikalõ kujolõ, perräjätmäldä iseloomulõ ja saatustlikolõ kohtumisiõ om Taarkast saanu tunnustõt klas-sik ja naise eissaisvusõ juhtkujo. Hao Paali kunagi om ütelnü, õt Taarkal olõ-s muud midägi häädä, ku õt elli 100 aastat liisna varra. Hasartmängurist esä puult külä vaesõs mõistõt Taarka otsust' õks leeloga läbi elo minnä' ja latsõ' saia'. Külä üt' timä kotsilõ kümmeend muudu ja vaesus varidsi vari-koh ni timä õigõt havvakotustki inemisõ' õs mäledä' inämp, a ummõhtõ om tä vaim eloh ni eloh. Teatrilaval mängse tä kujo eläväs seto suur näitlejä Merca, kiä eiski nuurusõh punkluulõ-taja okaskruuni kand'. Kohaligu' näitlejä' asuti' Taarka Perimüs-tiatri, kost sai' näitlemiskogõ-must seto noorõ'. Film Taar-kast oll' edimäne seto mängu-film. Pikkä aigu saiso Taarka vele suguvõsast peri seto kirä-nik Vananurmõ Ilmar Taarka preemia asutamisõ puult ja Meremäe valla toega sai pree-mia asutõt. Preemia kõrd näge ette preemia andmist setokee-lidse uusloomingu vai töötlusõ iist.

Soo aasta peeti Taarka sünnüpäivä joba 21. märdsil ette. Kombõs om saanu tähistämist alosta' havvakivi mant. Sookõrd pidi palvusõ esä Viktor. Vananurmõ Ilmar heit' pisu valgust Taarka puja Sergo saatustõlõ. Timä läts 1905. aasta paiku Vin-nemaal ja õt Taarka mõista-s lukõ', õs saa' tä ka kirju puja käest. Siski ollõv puja järglasõ' Vinnemaal olõmah, a olõ-i sooniaoni näide juuri vasta huvvi tundnu'.

Mokornulga kuur kitt preemiasaajit.

Sundelli Harri pilt

Vananurmõ Ilmar Taarka kääpäl kõnõlõmah.

Sundelli Harri pilt

Edesi tetäs joba sisseharinu piatus Lauuimä kujo man. Taa kujo ollõv olnu luud küll kõigi seto leeloimmi mälestüses ja avvustusõs, a rahvas om sedä kuio Taarkas naanu kutsma. Kujo om õga ilmaga eriline, eriti ku kasus vällä undsõst. Sais tä jo tuu perve pääl, koh oll' olnu' Obinitsa edimädsõ' tarõkõsõ'. Lauli Taarka mäles-tüses lauljidõ otsmisõ teema-lidsõ leelo, kooris kõik, kiä oll' tulnu' kohalõ ja leelodi' üteh.

Nüüd kogonõsimi Obinitsa Muuseumih ja nakaš soo aasta preemijide üleandminõ. Koha-lik Mokornulga kuur alost' leeloga. Preemijit üle andma oll' tulnu Setomaa vallavoli-

kogo esimiis Sarja Urmas.

Preemia setoainõlidsõ uus-loomingu iist sai kunstnik ja keraamik Kriguli Meelis. Tun-nustõdi timä näütüst „Kumarda kundsoni“. Tä trükse lauluimmi pildi' savitahvlidõ pääle. Näütüs tunnustõdi preemia väärilidses.

Preemia setokeelidse loo-mingu iist sai Nassari Elvi. Timä om kirotanu tiiduslikkõ uurimusi Setomaa aolehte joba hulga aastit. Elvi kirätüü' omma' kirotõt väiga hüäh seto keeleh, tä om seto tiiduskeeleh luuja ni alalõhoitja olnu pikkä aigu.

Ku õnnitusõ' õnnitlõt ja ten-nämise' tennät, oll' uhkõ pido-laud. Tuud katma ja luuma oll' pallõld Hilana küläh tegutsõva kostipäävä kohviku Mõtsaveere Jutus pernaase' Siimetsa Moo-nika ja Mõtsiku Kadri. Oll' töö-meli süämega kõik laud tett ja umast kohapäälsest kraamist ni Kadri õnnelikõ kanadõ mun-nõst valmistõt tort vei keele alla.

Nii saigi leelotõh ja tsäid juvvõh illoš päiv õdakulõ. Ja loogõ' luuja' seto kultuuri alospõhä pääle nii uudisloomingut ku setokeelist kiräsõnna. Joba tulõva keväjä tulõva' vahtsõ' preemia' Taarka 170. sünnü-päävä puhul.

Verska naisrahvatandsurühm Lustiline tähistäs 45. aastaga juubõlit tandsu ja lustiga'

Sool aastagal saa Verska nais-tandsurühmäl Lustiline 45 aastakka. Tandsurühm sündü teno Lõvi Laine ja Kunsti Tiit iistvidämisõlõ ja tuust aost pääle om olnu' tähtsä Verska kultuurieloh.

Lustiline om uma tand-sutiil saanu' väiga' hulga esi-nedä'. Om olt mitmõl üleriigilisõl üldtandsupidol ja maa-kundlikolõ laulu- ja tandsupi-dodõl, esinet lugõmalda' kõr-ral ummil pidodõl ja kaut seto kultuuri tutvustamah ka' väläh-puul Eestit. Rahvusvahelisõlt om Lustiline olnu' festivalidõl Sardiinia Nuoroh (2003), Lätih Riiah (2004), Prantsus-maal Quimperih (2005), Taa-nih Horsensih (2007), Šveitsih Martigny (2008), Leeduh Klai-pedah (2009), Tartoh (2011) ja

Lustiline om lustiline.

Ansambli kogo pilt

Rootsi Helsingborgih (2015).

Aestagidõ joosul om Lustilist juhendanu' mitmõ' pühendünü' inõmisõ': Pedaja Allä, Soolind Aino, Leping Kersti, Salulaid Kersti, Aia Hele, Varjund Piret ja

viimädsõ' viis aastakka Leetma Janeka. Rühmä repertuaarih om autoritandsu', umaloomin-gulisõ' tandsu' ja seto perimüs-tandsu', tandsumuusikat om paknu' mitmõ' muusigu', näide

hulga Puurmaa Taivo, Kõiv Nikolai, Tolmik Paavo, Too-mas Liis, Leima Evelin, Vis-kar Galina, Vabarna Jane, Oper Rain, Toom Elo, Vabarna Jalmar, Kena Mariette, Valk Toomas, Kase Piret ja Kadarbik Kennet Gabriel. Lustiline om tennü' kuuhtüüd ka' leeloparkõ Leiko ja Kuldatsäugaga' nii kotoh ku ka' vällämaal.

Lustiline om uma 45 aastaga joosul olnu' tähtsä rahvatand-sutraditsioonõ ja seto kultuuri kandja nii kodo- ku ka' väl-lämaal. Sama suurõ jovvuga' tahetas edesi tandsi'.

Juubõlit peetas 2. mail kell 18 Verska Kultuurimajah. Oodõtas kõiki innsitt tandsjit ja juhen-daiji, sõpru, toetaiji ja rahva-tandsu avvustaiji!

LEETMA JANEKA

Ku mi eis’ uma keelekese iist saisa-ai, sis saisa-ai mi kuku keelekese elohhoitmisõ iist kiäki tõõnõ

RAHASEPÄ RAINER

Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo päävanõmb

Ku setokeelitsidõ uudistõ ankru minno nõpsist haardsõ, sis mõista-as ma timäle kõrraga midägi tarka üldä’. Tä tahtsõ intervjuud vagiavuudstõ Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo (SKVK) päävanõmbalt. A ma’ olli tuu õtak (õkva pääle päävanõmba valimist) ku haloga vasta pääd saanu. A tütrik käve uma mikrofoniga nii kõvva pääle, õt davai ja davai – teemi’ lintivõtmisõ ar’. Ja nii tä sis lätski, nigu hää ineminõ tahtsõ.

Mullõ olõ-õs viil kohalõ jõudnu, õt nii pallõ seto inemisi viimädsel kongressil mullõ uma helü andsõ. Sääne tiidminõ, õt minno nii pallõ’ usaldi’ ja sis viil minno ka SKVK päävanõmbast valiti, oll’ ku makuś uni. Ja tuud, midä ma uudissidõ jaost mikrofonil kõnõli, sis uma jutust mälehtä-äi ma midägi. Kõik oll’ ütekõrraga mu jaost kuigi nii võoras, a tõõsõst külest pesse mu süämekene rõõmsahe nurru ku tiidõ lämmä leśo pääl. Uma pääkeseh mälehtä ma õnnõ tuud, kuis kogo arot’, kiä päävanõmbast saa, ja ma ütli kõrraga, õt asi om mu jaost vahtsõnõ. A sis võtt’ Vabarna Jane uma kaalast päävanõmba ketikõsõ, pandsõ tuu mu kaala ja ütël’: „Rainer om! Tä sai kõkõ inämbä helüsit.“ Ja nii must saigi kuku setokõisi päävanõmb.

A täämbä ... Parhilla’ om jo’ jurikuu. Olõ päävanõmbana olnu jo’ kuus kuud. Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo om pidänu kol’ kuuholõkit, näist üte kuuholõki Võrokõisi Kongressi Vanõmbidõ Kogoga. Võrokõisiga sai mi kokko 22. jaanuaril Võroh. Tsõõrik-

Rahasepä Rainer.

Sundelli Harri pilt

lavva pääminõ pääväkõrrapunkt oll’, õt nii seto ja võro kiil ku lõunaesti piirkunnakiil piät olõma riigi puult tunstõ. Mi meelesele tekk hallu tiidminõ, õt ku nii seto’ ku ka võro-kõsõ’ omma’ tennü’ vahtsõhõ keelesäädüsehe ettepanõkit, sis meeletull’ hüvvi tutvido kaudu tiidminõ, õt ettepanõkidõga olõ-õi minkõgiperäst arvõstõt. Ja nii mi sis arotimi, kuis ütitselt ja kimmähe edesi minnä’. Selle õt ka 9. oktoobril 2024 Verskah toimunu XIV Seto Kongressil oll’ üts olulisist otsussidõst ka tegevüse’ seto keele püsümajäämisõst – seto kiil ku seto rahva ja kultuuri alus ja põliskiili aastakümme. Kongress otsust’, õt tulõnõvalt keelesäädüse vällätüütämisõ kavatsusõst tulõ vahtsõh riigi

keelesäädüseh anda’ seto keelele Eesti põliskeele staatus. Ja viil tulõ seto kiil panda’ rahvastikuregistri keelevaliku nimekirja.

Mi arotimi ummi mõttit, õt kuimuudu uma murrõga edesi. Nii setokõisist ku võrokõisist tohi-i jalki’ ku buldooseriga üle sõita’. Om elo ka „lõunamaal“ ja olõ miiki’ inemisõ’, kiä’ ummi inemisi, keele ja kultuuri iist saisva’.

Õgaüts tekk ettepanõkit. A ma’ ütli, õt tulõ tetä’ petitsioon – rahva algatus, tulõ naada’ allkirju kogoma. Kõnõli, õt petitsioon olõ-õi niisama kiri – tä jätt aoluu jaost uma jäle, min-kõga saava’ tutvust tetä’ kõik, kiä’ tahtva’. Lukõ’ saava’ kõik, kinkõl om internet olõmah. Petitsiooniga tutvumisõ jaost

olõ-õi vaia mäenestki lupa. Ja kedä rahvaalgatus pututas ja tä tund murõht lõunaesti piirkunnakiili ellojjäämisõ peräst, sis tuu jaost saa õga ineminõ uma käekese ala panda’.

Kokkosaamisõl otsustõdi, õt petitsiooni kirotamisõ ja kokkopandmisõga nakasõ’ iist võtma kats Rainerit – ma’ ja Kuuba Rainer. Piä ütlemä, õt petitsiooni asaaajamisõ päält om mul Kuuba Raineriga olnu väega hüä kuuhtüü. Ku ma olõsi’ oppaja, sis ma panõsi’ timäle hindõst viis ja õkva kolmõ suurõ plussiga. Ja setokõisi vanõmbidõ kogost kitä ma hüä kuuhtüü iist Sarvõ Õiet, Tarrosõ Triinu-Liisi ja muidogi ka Hõrna Aaret. Ja parhillatsõ aoni om mul illos kuuhtüü ka võrokõisi päävanõmba Kauksi Üllega. Meil om eski’ paika pantu vahtsõnõ kuuholõki aig, miä toimus 30. aprillil Obinit-sah (Taarka tarõh), koh šoovuur võtt külälisi vasta SKVK.

Petitsioonist

Petitsiooniga „Seto, võro, mulgi ja tarto kiil lõunaesti piirkunnakelest“ omma’ täämbätsest allkirä’ kogotu. Plaan oll’ kokko saia’ 1000 allkirja ja aigu uma helü andmisõst oll’ 30 päivä. Kokko tull’ eiski’ 1132 allkirja. Ja jo’ 22. aprillist om meil ütime esindüs riigikogoh ar’ käunu’ ja petitsioon üteh allkirjuga riigikogo esimehele Hussari Laurilõ üle ant. Samal pääväl saa mi esindüs kokko viil ka Kagu-Eesti tugirühmäga. Plaanih om anda’ ülevaadõ’ viimätsist Seto Kongressi otsussidõst, uuri’ tuudki, määne om vahtsõ keelesäädüse aoraam, ja arotä’ kõõst tuust, miä süämel ja kuis ütitselt edesi. Riigikogoh võtt meid vasta Seeme Andrus.

Kõik, kiä’ andsõ’ petitsioonilõ uma allkirä, sis nimä’ olle’ nõuh Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo ja Võrokõisi Kongressi Vanõmbidõ Kogo taotlusõga:

1. Tävvendädä’ keelesäädüse § 3 lõikõga 4 järgmitsõlt: (4) Riik toetas lõunaesti keele kaitsmist, kasotamist ja arõndamist. Lõunaesti kiil, miä koosnõs mulgi, seto, tarto ja võro keelest, om Eesti põlinõ piirkunnakiil.

2. Tävvendädä’ keelesäädüse § 5 lg 1 sõnastust: (1) Õga muu kiil pääle eesti keele, lõunaesti keele ja eesti viipekeele omma’ võörkeele’.

3. Rahvastikuregistrihe manopanda’ imäkeele vastussidõ manõ, midä valli’ „lõunaesti, võro“, „lõunaesti, seto“, „lõunaesti, mulgi“ ja „lõunaesti, tarto“.

SKVK päävanõmbana omgi mul parhilla’ lännu pallõ pavvõrit ja aigu petitsiooni asaaajamisõ pääle. Suur tüü om tett ja no’ tulõ õnnõ rõõmsa süäme ja kimmä sammuga edesi minnä’. Ja tõõsõ asana olõ ma pääd kratsnu’, õt kuis olõsi’ SKVK tegemise’ parembahe pildi pääl. Tuu om hää, õt kongressi otsusõ’ omma’ ilosahe setomaa. ee lehe pääl olõmah. A Seto Kongressil om viil ka veebih leht seto.ee, a sääl olõ-õi olnu pallõ juttu ja uudissit. No’ tulõgi kongressi liikmil arotada’, paika panda’, kas lehti om vaia dubliiri’ – kas näid piät olõma pallõ vai saa ka lihtsambahe. Selle õt õga lehe takh omma’ inemisõ’, raha ja kallis aig. A vaest tulõ SKVK-l uma nägo lavva pääle lüvvä’ ka mõlõraamaduh, nii ku ka võrokõisi kongressil tä om. Mõlõraamat om olõmah, a tä om luudu minevä aasta sügüsedse XIV kongressi jaost. Ja päälegi... Ku ma käve pääva-

nõmbana 30. märtsil Tartoh, koh toimusi Tarto 2024 ja Bodø 2024 nuuriprogrammi „Rising young ambassadors in minority field“ kokkovõtlik kokkosaaminõ/kuuhtüüpäiv võroseto-mulgi nuuriga ja kultuuri-ruumõ asutuisi esindäjidõga, sis sääl sai ma kimmä kintüse – noorõ käu-ui nii väega muidõ lehti pääl – nä surfasõ’ inämbä mõlõraamaduh, koh väega pikkä juttu olõ-õi, a kõõ info om ilosahe olõmah.

Mu tegemisi jaost andva’ mullõ jõudu mu kuku vanaimä ja vanaesä ütëlüse’, ku ma peris pallõ näide tegemisi ja elo pääle mõtlõ. Viimätsel aol mõtlõ ma näide pääle õks inämbä ja inämbä. Nä elli’ Setomaa, Kossõlka küläh. Ja om üts ütleminõ, miä mul parhillatsõ aoni meeleh om: „Repän peeref vette ja ütël’, õt paremb õks ku paläs vesi.“ Nä seledi’, õt sääne ütleminõ tulõ tuust, õt ku sa midägi tiit, sis tii’ õks süämega ja niisama lämmin juttu olõ-õi mõtõt aia’. Kedä sa vette pusamisõga petät? Eishinnäst! Ja nii omgi, ku ka poliitikidõlõ om vaia midägi üldä’, selgest tetä’, sis lämmin juttu olõ-õi vaia niisama aia’.

Poliitikidõga saa-ai kõnõlda’ poliitikidõ keeleh. Näidega tulõ kõnõlda’ tõistmuudu – umah keeleh ja kimmält selgest tetä’, miä tege hallu. Miä om tuu, miä om süämel, ja ku kõik süämelt ar’ saa, sis tulõ edesi minnä’ õks rõõmsa süäme ja kimmä sam-muga. Ja õks nii, õt kuku seto keelekesel tukõv hing seeh olõsi’ ja tä häitsesi’. Selle õt ... Ku mi eis’ uma keelekese iist saisa-ai, sis saisa-ai mi kuku keelekese elohhoitmisõ iist kiäki tõõnõ.

Mu süä om sääl, koh om mu kuku Setomaa.

30-aastadsõ Setomaa lehe alostus

HÕRNAAARE

Seto elo kotsilõ märgotaminõ ja toimõtaminõ Setomaaal ku õgal puul, koh seto rahvas elä-mäh olle, naas kõrdapite pääle 1993. aastagal III Seto Kongressiga. Seto Kongressi Vanõmbidõ Kokko valiti kongressi puult vanõmba’ nii Setomaaalt, Petserimaalt ku Eestist. Seto Kongressi ja Vanõmbidõ Kogo otsusõ’ jaeti umavaihõl ar’, kiä mitä nakas iist vidämä ja kiä takast toukama.

1994. aastaga jaanuarih luudi Setomaa Valdu Liit. Alostusõh olle sääl kolm valda, mis olli’ jaet viil ka Põlva ja Võro maa-konna vaihõl ar’. Setomaa Valdu Liiduh naati ütitselt ajama Setomaa ja seto asju. Õga aastaga juhtõ Setomaa Valdu Liitu küläkõrda üts vallavanõmb. Valla’ panni’ kokko ka umast vallaeelurvõst ütitse raha ütitsidõ tegevuisi jaost.

Setomaa lehe mõtõht arotõdi III Seto Kongressil ja Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogoh. Lõvi Vello, tuudaignõ Verska vallavanõmb ja Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh, Eesti Vabariigi valtsusõ Petserimaa

eriesindäjä, võtsõ iist Setomaa lehe välläandmist 1995. aastaga 14. oktoobril. Setomaa lehe välläandjist ni sinnä’ kirotajist olli’ Miktämäe, Verska ja Meremäe vallavaltsusõ’, sagõhõhe kiroti’ vallavanõmba’.

Edimene leht tulles vällä 14.10.1995. Olle tettü leping AS-ga Koit, lehe päätoimõtajast olle Aivar Roop, toimõtajast Aare Lepaste. Leht olle 4-lehelinõ ni päämidsõlt kiräkeeline. Edimetsleh leheh kiroti’ Lõvi Vello ja Siruli Sirje, Lepaste Aare kirot’ Meremäe keskkoolist, olle jutuaajamisõ üleskirotus Meremäe väärika mehe Rannaste Voldemariga. Edimetseh leheh olle’ kokkovõttõ’ Miktämäe, Verska ja Meremäe valla ni noidõ valdu ütitsist tegemisist Setomaa Valdu Liiduh. Lehe perrä tetti edimene ja siiämaani ainukõnõ Setomaa album, asutõdi Setomaa Arenduskeskus, minkõ iihvõtjast saiõ Kahu Madis.

Setomaa lehele pidi rahho otśma ni välläandmist kõrral-damagi Setomaa Arenduskeskus. Rahho panni’ kokko lehe jaost Setomaa valla’, saadi ka kultuuriministeeriumi käest, vabariigi valtsusõlt. Riigikogo

Petserimaa toetusrühmä esi-mehe Ülo Peetsi kõrraldamisõl 1997. aastaga riigipungast anti Setomaa elo edendamisõ jaost 10 miljonit Eesti krooni. Setomaa lehele Setomaa Valdu Liiduh lepitüti kokko aastah koon’ 250 000 Eesti krooni, mis olõsi’ parhillatsõh rahah 17 000 eurot. Lõidse 1997. aastaga 8 kuu ülevaatõ. Ku kaia’, ku pal-lõ säält eelarvõst kohe masti, sis trükmisõ pääle läts 186 eurot kuuuh, honorarõ pääle 50 eurot kuuuh, palgast ilma massõlda 202 eurot kuuuh.

Setomaa leht olle mõtõld nii, õt õgal vallal olle kirotä’ üts lehekülg uma valla asju, kõrdu, säädüisi ni kuultuisi, pilte. Pääle tuu ütitse’ leheküle’ õgasugumaisi muidõ kirotuisi jaost. Suurõ jao lehest võtiki’ valdu arõngukava’, eelarvõ’ ja tõõsõ’ aamõtliku’ tiatamisõ’. Edimetse aastakaga kasvi leht katsa leheküle pääle.

Suurõmbalt jaolt olli’ kirotusõ’ kiräkeelitsõ’, vaihõlõ mõni ütisk setokeelinõ laulukõnõ. Pikembält naas umah imä-keeleh ehk võro keeleh kirotama Heldur Seeba 6. Setomaa leheh. Seeba Helduril olle’ naläjutu’, vanaaolitsõ’ jutu’.

Pikembit lugusit naksi’ kirotama Reissarõ Leo ja Vana-nurmõ Ilmar. Sagõhõhe kirotaja’ olli’ Lõvi Vello, Luigasõ Inara, Lõvi Laine, Nurmeotsa Sulo, Kunsti Tiiu, Lahe Anni, Pelisaarõ Georg, Sillaotsa Liidi. Kiä nakaś pikembält kirotama seto keeleh vai kinkõga kõnõ-lõmisõ’, mis lehte panti, olle Hao Paali.

Vaihtõpääl läts Setomaa leh-

Kaleph Jõulu kirotus Setomaa leheh.

saamisist, Setomaa Valdu Liidu asaaajamisist, Talinah, Petsereh ja muial käumisist, sis parhilla’ lehti järest lukõh ma saiõ arvu, õt kõik, mis om trükkü päsenu, om vahtsõ ao Setomaa ni seto aoluu kotsilõ ilma hinnalda vara.

Setomaa lehe 5. aastapää-väl Pelisaarõ Georg, riigikogo Petserimaa toetusrühmä esi-miis, ütël’: “Šoo ao seeh, ku om ilmunu Setomaa leht, om Setomaaast saadu tiidä’ pallõ inämbä ku inne. Ma usu, õt Setomaa lehe tähtsusõst saias sis arvu, ku lehte inämp olõ-i. A ma taha luuta’, õt tuud aigu tulõki-i. Ja niimuudu nigu Vananurmõ Ilmar ütles, õt Setomaa lehte saa lukõ’ õgah maailma otsah!”

Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo päävanõmb Hao Paali ütël’: „Ma kitä setokõisi, kiä’ omma’ mõistnu’ umma lehte alalõ hoita’. Viie aastaga om Setomaa leht tennü tuud, õt Setomaa olõ-i ar’ meelest lännu.“

Setomaa Valdu Liidu esi-naane Luigasõ Inara suuvõ lehe algatajilõ, tegijilõ ja lugõ-jilõ pallõ tervüst ja jõudu.

Kõik sõna’, mis sünnüse’ ka täämbätshe aigu.

Ku sis ödagu arvada ümbre
kellä kuvvõni om kulatõt ni
aigu viidet, nakas rahvas ar'
kodo poolõ heloma. Kabõhõsõ'
omma' joba ar lännü', mehe'
läävä' kodo kõkö ildampa kellä
ütsäst, õnnõ mõni veiga juumi-
sõst haarõt topsisõbõr jääs vil
kõrtsi – pingialossit uurma.

Elvi Nassar ja Meelis Krigul – Taarka preemia laureaadid 2025.

Foto: Rein Järvelill

Üle anti tänavused Hilana Taarka nimelised preemiad

Tänavuse Hilana Taarka omakultuuripreemia laureaadid on Meelis Krigul ja Elvi Nassar.

REIN JÄRVELILL

21. märtsil toimus Obinitsas pidulik Hilana Taarka nimelise omakultuuripreemia üleandmine, millega austati kaht silmapaistvat panust seto kultuuri edendamisse.

Hilana Taarka (1856–1933), keda tuntakse kui seto lauluema, oli legendaarne rahvalaulik, kelle elu ja looming on sügavalt juurdunud Setomaa kultuurilukku.

Tema mälestuseks antakse igal aastal välja omakultuuripreemia, tunnustamaks neid, kes aitavad seto keelt ja pärimust elus hoida läbi loovuse ja pühendumuse.

Meelis Krigul pälvis tunnustuse näituse „Kumarda kundsoni“ eest, mis avati 6. jaanuaril 2025 Võru linnagaleriis. Näitusel olid portselantahvlitele jäädvustatud seto lauluemad, keda Krigul on esitanud sügava austuse ja hoolimisega, tuues esile nende ajatu kohalolu ja kultuurilise tähtsuse.

Elvi Nassar sai preemia kümne aasta jooksul ajalehes Setomaa avaldatud populaarteaduslike artiklite sarja eest, mis on olnud oluline panus seto

kultuuri ja keele tutvustamisel ning säilitamisel.

Üritus algas mälestusminutitega Hilana Taarka haua Obinitsa kalmistul, millele järgnes kokkusaamine Lauluema monumendi juures. Preemiate pidulik üleandmine toimus Obinitsa muuseumis, kus tervituseks laulsid Obinitsa leelonaised. Nominendid meenutasid oma tänukõnedes senist tegevust ning ühiselt nauditi kohvilauda ja tänutorti.

Hilana Taarka nimeline omakultuuripreemia on oluline tunnustus, mis innustab jätkama seto kultuuri hoidmist ja edendamist, ühendades mineviku pärandi tänapäevase loovusega.

Vald tänas spordivaldkonna parimaid

4. aprillil toimus Setomaa valla sportlaste neljas tänusündmus. Tunnustatud said möödunud spordiaasta parimad.

Valla tänukirja said:

- **Olle Ilmar Jaama** – Setomaa valla aasta meessportlane 2024;
- **Daisy Kudre-Schnyder** – Setomaa valla aasta naissportlane 2024;
- **Timo Kudre** – Setomaa valla aasta noorsportlane 2024;
- **Ain Fjodorov** – Setomaa valla aasta meesveteran 2024;
- **Ingrit Kala** – Setomaa valla aasta naisveteran 2024;
- **Rem Sotnikov** – aasta koolisportlane 2024;
- **Ako Raal** – aasta koolisportlane 2024;
- **Helen Hunt** – aasta koolisportlane 2024;

- **Laur Laanetu** – aasta koolisportlane 2024;
- **Käti Kudre** – aasta koolisportlane 2024;
- **Kirke Keem** – aasta koolisportlane 2024;
- **Mireli Koddala** – aasta koolisportlane 2024;
- **Jaanus Salm, Peep Narusberg, Ako Raal, Ene Palu, Mirjam Remmelgas** – aasta harrastusvõistkond 2024;
- **Kaidi Järveveer** – aasta parim noor pallimängija 2024;
- **Stefan-Mathias Nestra** – aasta parim noor pallimängija 2024;
- **Metsaluik Racing Team** (Arno Metsaluik, Allan Birjukov) – aasta motosportvõistkond 2024;
- **Ove Lillmaa** – aasta rattasportlane 2024;
- **Pilvi Suure** – aasta käija 2024;

- **Eha Kütt** – aasta käija 2024;
- **Anneli Huik** – kogukonna spordielu eestvedaja 2024;
- **Janika Teervalt** – kogukonna spordielu eestvedaja 2024;
- **Jaan Olesk** – aktiivne spordiveteran 2024;
- **Rein Toomas** – aktiivne spordiveteran 2024;
- **Tõnis Kase** – aasta parim pallimängija 2024;
- **Annabel Huik** – aasta parim pallimängija 2024;
- **Andris Smorodin** – aasta spordikohtunik 2024;
- **Kaupo Pöld** – aasta spordikohtunik 2024;
- **Seto Man Puhkekeskus** – Setomaa valla spordielu toetaja 2024;
- **Coop Põlva** – Setomaa valla spordielu toetaja 2024;
- **AS Värskas Originaal** – Setomaa valla spordielu toetaja 2024;

- **Ahti Parijõgi** – eriauhind talisupluse edendamise eest 2024;
- **Kairi Ustav** – eriauhind talisupluse edendamise eest 2024;
- **Stefan-Mathias Nestra, Rasmus Uibo, Kevin Kõdala, Andre Prost** – aasta koolisportvõistkond 2024.

Lisaks sportlaste tunnustamisele toimus mitmeid huvitavaid etteasteid. Annabel Huik jagas oma sporditeekonna lugu. Setomaa Muusikakooli poisid koos õpetaja Edwin Vendtiga esitasid lugusid karmoškadel ja akordionil. Segatantsurühm Värskas Iginoored Piret Torm-Kriisi juhendamisel pakkus tantsurõõmu ja Ermo Talvik lõi õdusa muusikalise elamuse. Spordiaasta parimate jaoks kätis kohvilaua Valge Ristik.

REIN JÄRVELILL

Palju õnne ja tervist, Aleksandra Padumäe!

29. märtsil täitis Setomaa valla vanimal elanikul Aleksandra Padumäel 100 eluaastat.

Mikitamäe hooldekodus käis valla vanimat elanikku õnnitlemas vallavanem Raul Kudre. Alli on sündinud Vedernika külas ja elanud oma elu Rääptsova külas. Vaatamata oma väga väärikale eale, on Allil terav mõistus ja tugev käepigistus. Oma juubelil paljastas ta ka pika-ealisuse saladuse: „Ärge jooge viina, siis elate 100-aastaseks!“

Palju tervist ja õnne Sulle, Alli!

REIN JÄRVELILL

Juubilar võtab vastu vallavanema õnnitlused.

Foto: Rein Järvelill

Valla arendusspetsialistina asus tööle Margit Sand

Setomaa Vallavalitsuse arendusspetsialistina asus 24. märtsist tööle **Margit Sand** (pildil).

Enda kohta on Margit öelnud järgmist: „Olen sündinud ja elanud Pärnus. 2022. aastal otsustasime perega teha elus muudatuse, ostsime Võru valda Juba külla talu, kus peame hobi korras peamiselt linnukasvatusele spetsialiseerunud Mäe Hobitalu. Võromaa ja Setomaa kant on niivõrd erinev, siinseid inimesi on hoopis teistsugused – omapärane keel, kultuur, kombed, lummas loodus – kõik see kokku viis meid otsusele, et tahame oma edasise elu siia rajada.“

Olen töötanud Pärnu linnavalitsuse raamatupidamistee-

nistuses vanemraamatupidajana ja finantsjuhtimisteenistuses eelarvespetsialistina. Avaliku teenistuse staaži on mul enam kui 18 aastat. Töötamine kohalikus omavalitsuses on minu kutsumus ja tugevus, tunnen vajadust ühiskonnale kasulik olla. Uuel ametipostil püüan anda endast parima Setomaa arendamisel. Sisseelamisperioodil püüan endasse ammutada ja kogeda võimalikult palju kohalikku eluolu ja traditsioone. Arendusspetsialistina sean eesmärgiks tagada valla jätkusuutlik ja strateegiline areng, mis on kooskõlas kohalike vajadustega ja võimalustega.“

REIN JÄRVELILL

Setomaa valla spordiaasta parimad.

Foto: Kersti Virro

Setomaa suvi ootab!

Kevad on Setomaal täies hoos ning suvehooaeg ei ole enam kaugel. Meie piirkond, mis on end positsioneerinud kui eriline turismisihtkoht, valmistub aktiivselt eesootavaks suveks.

Suve avab traditsiooniline Satserinna Sõirapäiv, millele järgneb Leelopäev – sündmus, mis toob meid tagasi juurte juurde ja kinnitab meie kuulumist UNESCO vaimse kultuuripärandi nimekirja. Samuti on oodata armastatud Ostrova ja Treski festivale ning suve lõpus Lüübnitsa laata. Mitme aasta pikkuse töö järel jõuab Luhamaale suvelavastus „Seto Odüsseia“ ning loomulikult toimub Saatses Seto Kuningriigi päev. Kostipäiv toob esile meie maitsed ning lisaks toimub mitmeid väiksemaid ettevõtmisi.

Olen kindel, et meie turismiettevõtjad on suveks valmis!

Samal ajal on rõõm teatada, et kaua planeeritud ja oodatud renoveerimistööd Mikitamäel on saanud stardi. Sügiseks on plaanis renoveerida nii kooli söökla kui ka hooldekodu vana maja, kasutades selleks Ameerika ning NATO rahastust.

Kuid viimastel kuudel on esile kerkinud mitmed kitsaskohad meie ettevõtluse arenguteel. Ajakirjanduses on kajastatud elektrivõimsuse puudujääki, mis takistab Värskas Originaali arengut. Samuti tekitavad probleeme nõuetekohaste tuletõrje veevõtukohtade puudumine kasutuslubade saamisel, mustkatttega teede puudumine tööstusalade juurde, kanalisatsioonitorustiku puudumine ning korraliku elamufondi puudumine töötajate jaoks.

Usun, et nende probleemide lahendamiseks saab vald öla alla panna, olgu see siis lahenduste eestvedamisel või teatud huvigruppidele kasulike investeeringute tegemisel. On õige aeg ettevõtluse arengutele ölg alla panna, sest valla käekäik on väga suuresti seotud ettevõtluse arenguga.

Soovin kõigile vallaelanikele ettevõtlikkust oma unistuste täitmisel!

RAUL KUDRE,
vallavanem

Setomaa valla kauni kodu konkurss

Setomaa Vallavalitsus ootab kandidaate Setomaa valla 2025. aasta kauni kodu konkursile kuni 31. maini 2025. Ootame ettepanekuid kauni kodu, korterimajade, ühiskondlike objektide ja ettevõtete kandidaatide kohta. Hinnatakse kodude ja objektide välisilmet. Kauneid kodusid premeeritakse kolmes erinevas kategoorias:

1) põliskodud, suvekodud, talud; 2) seto kodud; 3) korterimajad, ühiskondlikud objektid, ettevõtted, ühistud, külaplatsid. Hindamiskomisjon hindab kauneid kodusid juunikuul jooksul.

2024. aasta kauneim kodu,
Lukova tn 32a Beresje külas.

Foto: Erika Joonas

Ootame vihjeid vallavalitsuse üldmeilile vald@setomaa.ee või telefonil 5745 0133, Erika Joonas.

Setomaa Vallavalitsus

Ettevõtluspäev Setomaal

Kuhu tüürib maailma ja Eesti majandus ning kuidas mõjutab see kagunurgas tegutsevaid ettevõtjaid? Neile küsimustele otsisid 8. aprillil Setomaa Arenguprogrammi toel toimunud Setomaa ettevõtluspäeval vastust siinsed ettevõtjad ja ettevõtlushuvilised.

SIGNE ROOST

ettevõtlusspetsialist

Soojenduseks tegi majatuuri Värskas Kuurortravikeskuse juhataja Kairi Ustav. Värskest remonditud maitsekad toad tekitasid elava mõttevahetuse sanatooriumi sihtühmade üle ning osalejad püüdsid end paigutada kliendi kingadesse.

Seminaril jagas Võrumaa Arenduskeskuse juht Tiit Toots infot maakonnas käsil olevatest suurematest projektidest ning ettevõtluse tugimisest. Maakonda iseloomustavatest numbritest selgus nii mõndagi mõtlemapanevat. Kui Eesti on jõudmas oma keskmiste näitajate poolest arenenud riikide hulka, siis neid numbreid veab üles pealinn. Euroopa Liidu toetused, mis on mõeldud piirkondlike erinevuste ühtlustamiseks, ei ole oma eesmärgi täitnud ja pigem on käärinud Tallinna ja ääremaade vahel suurenenud.

Sama kajastub ka palgastatistikas. Võrumaal on üle 90% ettevõtetest mikroettevõtjad, st töötajaid on alla kümne. Kõige rohkem inimesi töötab teenindusvaldkonnas ning väikseim on hoivatus põllumajanduses. Maakonna ligi 3000 ettevõttest maksab tööjoomakse vaid

Setomaa ettevõtluspäev.

Foto: Signe Roost

1300, mis näitab, et ettevõtlusega tegeletakse tihti palgatöö kõrvalt.

Tiit Tootsi sõnul on tunnetatav, et siinsetel ettevõtjatel on lisaks kasumi teenimisele, mis on iga äriühingu esmane eesmärk, väga tugev missioonitunne.

Majandusteadlane ja praegu Bigbanki peaökonomist Raul Eamets tõi ekraanile hulganisti tabeleid ja diagramme, mis kõnelesid Euroopa majanduse mahajäämusest Ameerika Ühendriikidest ja Hiinast. Trendid näitavad, et peagi on maailma suurimad majandused Hiina ja India. Tugevate alusteadmistega teaduspotsiaali

ei osata Euroopas viia reaalmajandusse. Kallis energia, geopoliitilised riskid, vananev elanikkond ning sõltuvus tehnoloogiate impordist. Poliitika muutmine ehk selle suure laeva pööramine ei ole lihtne.

Samad küsimused tuleb lahendada Eesti tasandil. Jätkuv intresside langus on positiivne, aga hakkama tuleb saada inflatsiooniga, mida Eesti oma otsustega suuresti ise tekitab. Tööpuudus on stabiilselt alla 8%, tööjõud on kallis ja surve palkade kasvaks püsib. Samas on tööjõu tootlikkus järsult langenud.

Meie majanduse struktuur on muutunud, st teenuste eksport

on järele jõudnud kaupade ekspordile. Tavaliste kaupade tootmises ei ole Eesti enam konkurentsivõimeline. Kasvanud on turismi-, transpordi- ja IT-teenuste eksport.

Hea võimalus oli kogenud ekspordilt küsida, mida see kõik Setomaa jaoks tähendab. Suurt tööstust siia rajada ei ole võimalik, kui mõtleme enda keskkonnale ja väiksele inimeste arvule. Ühises arutelus jõuti järeldusele, et tehakse õigeid asju – tuleb kasvatada puhast toitu, arendada turismi, hoida kultuuri ja keskkonda. Kuni töötab internet ja on alles kool, on elu võimalik ka siin piiriäär- ses kauges kandis.

Vallavanem võõrustas gümnaasiumi ja põhikooli lõpetajaid

Setomaa vallas on koolilõpuhooaeg saanud südamliku ja innustava avapaugu. Teisipäeval, 8. aprillil kogunesid Setomaa Gümnaasiumi 12. klassi lõpetajad vallavanem Raul Kudre kabinetti, et tähistada olulist verstaposti oma eluteel. Klassijuhataja Maret Hundi juhendamisel lõpetab tänava gümnaasiumi 11 noort. Kohtumisel arutati tulevikuplaane, jagati mõtteid eksamite ootuses ja anti üle kooli lõpusõrmused – sümbol tänutundest ja kuuluvusest.

Vallavanem rääkis Setomaa valla arengusuundadest ja rõhutas seto kultuuri ja keele olulisust piirkonna identiteedis. Ta julgustas noori väärtustama oma juuri ning aitama kaasa Setomaa kuvandi hoidmisele ja arendamisele. „Setomaa eristub ja paistab silma just oma tugevate kultuuriliste juurte poolest. See on meie bränd, mida me kõik saame edasi kanda,“ sõnas Kudre.

Kaks päeva hiljem, 10. aprillil, võõrustas vallavanem Seto-

maa Gümnaasiumi 9. klasside lõpetajaid Kindral Reegi majas Värskas. Kohtumise juhatas sisse maja perenaine Heliika Kõrnas, kes viis noored sõjaajaloo turile ja tutvustas Kindral Reegi maja rikkalikku raamatukogu. Eriti toodi esile Seto Instituudi kogusse kuuluv Setomaa-teemaliste õpilaste ja üliõpilastööde kogu, mis võiks inspireerida noori edaspidi süvitsi uurima oma kodupaiga ajalugu, kultuuri ja loodust.

Põhikooli lõpetab Setomaal tänava 26 noort, keda on kooliteel toetanud klassijuhatajad Anna Stepanenkova, Rein Tarros ja Annela Jõgela. Vallavanema sõnum lõpetajatele oli julgustav ja lootusrikas: „Jätkake õpinguid, avastage maailma, aga ärge unustage kodukohta. Ehk saab just mõnest teist tulevikus Setomaa loo kirjutaja.“

Soovime kõigile lõpetajatele sihikindlust, edu eksamitel ja julgust astuda järgmisi samme oma unistuste suunas!

REIN JÄRVELILL

9. klassi lõpetajad kindral Reegi majaga tutvumas.

Fotod: Rein Järvelill

Gümnaasiumi lõpetajad koos vallavanemaga vallamaja ees.

Koolitöö on kohustus, mis saab olla põnev

PILLE LIBLIK

Setomaa koolide direktor

Oleme Setomaa koolides aru saanud, et õpilase jaoks on kõige tähtsam tegevus õppimine. Vahet pole, kas laps õpib esimeses klassis või käib gümnaasiumis, tahe õppida ja uudishimu üles näidata on väga oluline. Mõnikord kipub õpikuhimu hajuma. Selle põhjuseks võib olla ebaõnnestunud sooritus mõnes õppeaines, pahanus kodus või sõbraga või lihtsalt halb tuju. Iga õpetaja mõistab, et 175 õppepäeva – mis siis, et vaheaegade vaheldumisi – võib lastele ja noortele tunduda üheülbalsena. Tegelikult ei pea õppimine olema tüütu kohustus, vaid võimalus lisaks koolipingile omandada uusi oskusi ja teadmisi mitmekesiste ja põnevate tegevuste kaudu.

Innustatuna traditsioonilisest seto nädalast igal aastal oktoobris, leidsime, et olulised sündmused riigi ja rahva ajaloos ning õpilaste arengus on vaja tõsta suurema tähelepanu alla. Nõnda oleme alustanud teemanädalate tava uuendamist kooskõlas Setomaa koolide eripära ja väärtustega.

Veebruaris toimus stiilnädal, mis kulmineerus sõbrapäevaga, mille iga päeva sisustas meie õpilasesindus. Päeva teemad arutati õppekohtades läbi ja vahva oli jälgida, kuidas ette antud ülesanded lahendatud said.

Seto nädal oktoobris, Eesti nädal veebruaris, emakeele nädal märtsis ja Euroopa nädal mais toovad esile seda, kus me elame – olen Setomaalt, olen eestlane, kuid saan eurooplaseks, kes peab lugu enda ja teiste emakeelest. Euroopa nädalal 5.–9. mail pöörame õppes suuremat tähelepanu ka üleilmsetele väärtustele: sallivus, jätkusuutlikkus, keskkonnasõbralikkus, mitmekesisus, puhas loodus. Selle järel tule-

Kohtumine Riigikogu esimehe Lauri Hussariga.

Foto: erakogu

vad meile Setomaa kooli Erasmus+ projekti „Ei toiduraiskamisele!“ raames küllalised kuuest riigist, nii et maailmaharidus laieneb suisa kahele nädalale.

Tervisenädal märtsis, nagu ka seto nädal ja ettevõtlusnädal, tõstavad rambivalgusesse Setomaa koolide eripära: olla terviseteadlik, kultuuriteadlik ja ettevõtlik. Teemanädalatega seostavad õppimise mistahes õppeained: igas aines on võimalik leida harjutusi ja ülesandeid eri teemadelt ja eluvaldkondadest. Õpetajatelt nõuab see natuke nuputamist, aga rõõm sellest, kui õpilased tulevad ideedega kaasa, on suurim tänu.

Kooli põhitegevus on õppimine, aga lusti peab ka saama. Sellepärast plaanisime oma koolide nappi ressursi arvestades sel kevadel traditsioonilised klassiekskursioonid nii, et need hõlmaksid horisontaalselt kõiki õppekohtade õpilasi. Õpetajad on teinud suure töö ning lähitunud põhimõttest enne Pariisi

külastada Nuustakut:

1. ja 2. klass ning Obinita õpilased sõidavad Cantervilla lossi 30. mail.
- 3.–4. klassi lapsed külastavad Maanteemuuseumi ja Tilleoru matkarada 20. mail.
- 5.–6. klassid lähevad uurima, mida põnevat pakub Elistvere loomapark, Jääaja Keskus ja Tagurpidi maja 6. mail.
- 7.–8. klassid võtavad ette retke Ida-Virumaale: Vaivara Sinimägede muuseum, Sillamäe promenaad, Valaste juga, Eesti Kaevandusmuuseum 30. mail.
9. klasside lõpureis on Siguldasse 3. juunil.
- Õppereis peaks olema lõbus ja lahe, aga seejuures on tähtis, et lapsed ka midagi uut omandaksid, mida niisama lihtsalt klassiruumis istudes teada ei saa. Lastes kujuneb kultuuri- ja ajalooteadlikkus selle kohta, kuidas elati sajand tagasi, ja selle kohta, kui mitmekesine kultuurikeskkond Eestis tegelikult on. Üheskoos labürindist väljapääsu otsides arenevad meeskonnatöö ja sotsiaalsed oskused, matkarajal ja võõras linnas liikudes arendame liiklusteadlikkust ning turvalise käitumise oskust looduses. Mistahes olukorras koolimajast väljaspool on vaja teada, et igaüks vastutab oma sõnade ja teguviiside eest.
10. klass käis juba kevadel ajaloo- ja kunstikursuse raames Roomas, Itaalias. 11. klass plaanib võtta ette glämpingu kusagil Eestis. Sellele lisaks lähevad kaks klassi üheskoos 21. mail Setomaa Liidu toel uurima, kuidas on ettevõtlikud kohalikud inimesed aidanud kaasa seto kultuuri edendamisele. Mine tea, vahest tekib mõnel noorel tahtmine ise giidiks hakata, et külastajatele oma koduvalla võimalusi ja mitmekesisust tutvustada.
- Mitmekesised õpivõimalused erinevates keskkondades – see on nüüdisaegse hariduse lahutamatu osa. Järgmisel õppeaastal püüame olla veelgi leidlikumad ja loodame lastevanemate, õpilaste ja kogukonna hariduse sõprade ideedele.

Muutuv maailm

Tänapäeva ühiskond muutub väga kiiresti: tehnoloogia areneb, väärtushinnangud muutuvad ning sotsiaalsed ja majanduslikud tingimused kujundavad pidevalt uut keskkonda, milles lapsed kasvavad. Need muutused mõjutavad lapsi mitmel tasandil, alates nende vaimsest ja füüsilisest tervisest kuni hariduse, sotsiaalsete suhete ja maailmavaate kujunemiseni.

Kiires maailmas kipuvad inimesed olema hõivatud oma töö, kohustuste ja isiklike tegevustega, mistõttu võib lastega aja veetmine jääda tagaplaanile. Ühiskond muutub kiiresti, uute olukordade ja ohtudega puutuvad kokku ka lapsed. Nad peavad leidma kõige uuema toimetulekuks jõudu ja oskusi ehk tugevat enesehinnangut. Enesehinnang ei ole sünniga kaasa antud, vaid kujuneb elu jooksul. Sellele avaldavad mõju kõik inimesed, kellega lapsed kokku puutuvad.

Lapsele on oluline koos aja veetmine, koos mängimine. Kui peres on mitu last, kiputakse arvama, et lapsed peavad mängima omavahel ja vanem saab muud teha. Kahjuks aga jääb sel juhul vanem ilma oma lapse tundmisest. Iga päev võtta aega 10–15 minutit, panna kõik muu kõrvale ja olla ainult lapse päralt – see on tehtav. Juba kümme minutit mängu võib oma lapse kohta anda teada palju uut ja huvitavat. Oluline ei olegi siinkohal mängu sisu, vaid see, et vanem veedab lapsega koos aega, suhtleb temaga kui võrdne võrdsega, kuulab teda. Koos veedetud aeg ja regulaarne suhtlus tugevdavad peresuhteid, loovad mälestusi ja aitavad hoida emotsionaalset sidet. Lapsed tunnevad ennast olulisena, armastatuna, koos aja veetmine vähendab üksildustunnet.

Lapsed igatsevad lihtsalt koosolemist, ilma et peaks ilmtingimata midagi suurt ette võtma. Nad tahavad olla lapsed, olla hetkes, mitte pidevalt tegevustes, tunda ennast turvaliselt, vabalt oma vanemaga koos. Ilma suhtlemiseta vanema ja lapse suhe faktiliselt kaob. Lapsel ei teki ega säili lähedussuhet ja isiklike suhteid vanemaga, kellega ta ei saa koos aega veeta. Kevadised ilusad ilmad on ideaalne aeg koos õues midagi toredat ette võtta.

KRISTEL LOOS

sotsiaalpedagoog

Lõpuklasside eksamite ärevuse leevendamiseks saab vanem lapsega koos veedetud aega kasutada mitmel viisil, et pakkuda emotsionaalset tuge, loogastust ja enesekindluse tõstmist. Noor, kellel on madal enesehinnang, ei ole oma võimetes kindel ning kahtleb, kas ta saab probleemidest jagu. Aitab juba see, kui laps saab rääkida ärevusest, teda kuulatakse ilma hinnanguid andmata. Rääkida eksamitest positiivselt, jagada iseenda kogemusi stressiga toimetulekul. Võtke koos ette jalutuskäik, ratasõit, lauamäng või mõni muu lõbus tegevus, mis aitavad mõtetd mujale viia.

Ühtekuuluvus ja tugev perekond on suurim õnn.

Kuigi maailm on muutunud, on noored ikka samasugused kui varem.

Pidev sund ja kohustus kõike hästi teha on väga väsitav. Tublidus ei ole mingi iseenesestmõistetavus. Selle tagajärg võib olla masendus, mis väljendub söömishäirena, uimastite, alkoholi, tubaka tarbimisena või katkena elule ots peale teha. Lahendamatu ja raske kodune olukord lööb noore enesehinnangusse mõrasid. Noorel peab kodus olema turvaline inimene, kes võtab vastutuse, hoolitseb, organiseerib, kes oskab öelda, mis on õige ja mis vale, ning oleks samas hea sõber.

Tugev perekond on nagu kindel vundament, millele laps saab rajada oma elu. Armastus, hoolivus ja koos veedetud aeg loovad turvalise keskkonna, kus lapsed saavad kasvada enesekindlateks ja õnnelikeks inimesteks.

Sooovin teile kaunist kevade algust, soojust südamesse ja palju rõmsaid hetki lähedaste seltsis! Olgu see aeg täis naeru, armastust ja ühiseid kauneid mälestusi!

Põnev kokandusvõistlus Uusvadas

25. märtsil kogunesid Rõuge ja Setomaa noored kokandushuvilised Uusvada külamajja, kus peeti finaaloostlus „Tervislik ja maitsev koolilõuna“. Tegemist oli rahvusvahelise projekti „Green School Dining / Roheline Koolitoit“ raames toimunud koolidevahelise kokandusvõistluse lõppvooruga, kus mõõtu võtsid parimad meeskonnad Rõuge ja Setomaa eelvoordest.

Võistluse eesmärk oli luua toid, mis oleks nii maitsev kui ka tervislik, sobitades samas koolilõuna konteksti. Igalt meeskonnalt oodati ühte põhitoitu koos kaasnevate lisanditega, millest pidi jaguma viieks portsuks – üks žüriile serveerimiseks ning ülejäänud kaasvõistlejatele ja huvilistele maitsta.

Finaalvõistluse võitis Rõuge kooli esindusmeeskond, kelle lasanje võlus žüriid ühtlaselt kõrgete hinnetega – maitsete

Noorte kokkamisvõistluse finalistid.

Foto: Rein Järvelill

tasakaal, serveering ning nutikas kodumaise tooraine kasutus tõstsid roa esile. Publiku südame võitis aga Meremäe õppekoha meeskonna lõhepasta, mille värskus ja maitsekus pälvisid kõige enam positiivset tagasisidet.

Žürii hindas toite mitmete kriteeriumite järgi: maitse, koostisosade tervislikkus, esitlusviis ja tiimitöö. Lisaks saadi pluss- ja miinuspunkte ka köögihügieeni, töökorralduse ja loo

jutustamise eest oma roale.

Finaalile eelnes kaks poolfinaali: 15. jaanuaril toimus Rõuge valla koolide eelvoor ja 22. jaanuaril Setomaa valla oma, kus osales neli meeskonda 7.–9. klasside õpilastest.

Kokandusvõistlusel kasutati võimalusel kohalikke tooraineid, kuid maitsetes võis leida ka maailmamõjusid. Võistlust toetas INTERREG Eesti–Läti programm 2021–2027 ning see oli osa laiemast koolitoidu teadlikkust tõstvast tegevusplaanist. Kõiki osalejaid tunnustati tänukirjade ja meenetega.

Noorte suur pühendumus, rõõm toiduvalmistamisest ja tervisliku toitumise propageerimine löid kokku meeleoluka ja tulevikku vaatava ürituse. Nii korraldajad kui ka osalejad kinnitasid: kokkamine võib olla nii lõbus, hariv kui ka maitsev.

REIN JÄRVELILL

SETOMAA HOOLDEKODU OOTAB ÕDE ÕENDUSTEENUSE PAKKUMISEKS

Nõuded kandidaadile

- Kutsetunnistus: meditsiiniõde
- Muud nõuded: sobiv kandidaat on kohusetundlik, abivalmis ja positiivse ellusuhtumisega

Töötasu (bruto) 1900 - 2100 EUR, tunnitasu alusel

Kandideerimise tähtaeg: 01.05.2025

Kontakt: Medris Jurs, ☎ 5254211

e-post: hooldekodu@setomaa.ee

Ohuteavitused jõuavad inimeseni edaspidi tema eelistatud keeles

15. aprillist hakkavad ohuala-põhised SMSid jõudma inimeseni nende eelistatud keeles – eesti, inglise või vene keeles. Selleks, et vajalik info jõuaks sinuni kiiresti ja oleks üheselt arusaadav, on oluline juba täna oma mobiilioperaatori juures keele-eelistust üle vaadata ning vajadusel seda muuta.

Siseministeeriumi nõunik ja keele-eelistuse projektijuhi Kadi Luht-Kallase sõnul muudab uuendus teavitused lühemaks ja arusaadavamaks. „Kui varasemalt saadeti sõnum sageli kolmes keeles korraga, siis nüüd jõuab ohuteavitus inimesteni vaid nende eelistatud keeles. See aitab vältida segadust ja vähendab hädabinumbri 112 ning riigiinfotelefoni 1247 koormust,“ selgitas ta.

Miks see on oluline? Ohu-ala põhine SMS on üks osa Eesti ohuteavituse süsteemist EE-ALARM, mis hõlmab ka sireenivõrgustikku, „Eesti.ee“ ja „Ole valmis!“ mobiilirakendusi, ribatekste ETV ja ETV+ kanalitel ning RDS-teavitusi Vikerraadios.

Ohuteavitused saadetakse olukordades, mis võivad ohustada inimeste elu, tervist või riigi julgeolekut. Näiteks võib päästeamet saata teavituse suure tulekahju korral, politsei- ja piirivalveamet massiliste korratuste ajal või terviseamet, kui levib terviseriskiga seotud ohtlik toit. Samuti võivad kaitseväge ja päästeamet edastada juhiseid varjumiseks või evakueerumiseks, kui olukord seda nõuab.

Sõnumi saatjaks on EE-ALARM ja kui sul on Eesti telefoninumber, näed sõnumit selle saatjanimega. Kui aga kasutad välisriigi numbrit, saabub teavitus numbrilt +372 5950 0000. Ohust võib märku anda ka ohusireeni kõlamine.

Mida teha, kui saad ohuteavituse? Kui saad ohuteavituse sõnumi, võta seda alati tõsiselt, sest riigi ametkonnad saadavad ohuteavitusi ainult reaalsete ohtude korral. Loe hoolikalt läbi, milles oht seisneb ja milliseid juhiseid antakse. Jälgi ametlikke infokanaleid, milleks on kriis.ee leht, samuti riigiinfotelefon 1247. Tasub tähele panna, et igas ohuolukorras saadetakse vähemalt kaks sõnumit: esimene ohu alguses ja teine siis, kui see on möödas. Vajadusel saadetakse lisaks täiendavaid teavitusi.

Kuidas keele-eelistust muuta? Keele-eelistust määratakse operaatori andmekogude põhjal ning enamasti on see vastavalt lepingule juba sobivas keeles. Probleeme võib tekkida tööandja numbritega, eriti kui need pole kasutajaga seotud. Olenevata sellest, et keele-eelistust saab igal ajal muuta, soovitage mitte jätta selle määramist viimasele hetkele, vaid teha valik juba täna, seda enam, et mobiilioperaatorid on loonud selleks selged juhised.

Ära jäta keele-eelistuse määramist viimasele hetkele – vaata juhiseid oma mobiilioperaatori kodulehelt!

Siseministeerium

Noored omakultuuri hoidjad.

Foto: Kadri Laanmets

Setomaal avati Euroopa kultuuripealinnade noorte näitus omakultuurist

21. aprillil avati Setomaa koolide Mikitamäe õppekohas Euroopa kultuuripealinnade Tartu 2024 ja Bodø 2024 noorte tehtud setokeelne näitus „Noored ja juured“.

KADRI LAANMETS,

koostööprojekti eestvedaja

Näitus annab ülevaate saami, seto, võro ja mulgi noorte kogemustest omakultuuri hoidmisel ja edasikandmisel. Mikitamäelt liigub näitus edasi Värska, Meremäele ja Obinitsa ning Setomaa muuseumidesse. Näitusel saab kogeda, kuidas tänased saami, võro, seto ja mulgi noored oma kultuuri peredes ja kogukondades mõtestavad, kus ja kuidas saavad noored oma kultuuri valdkonnas end täiendada ja sõna sekka öelda ning millised on noorte tähtsad omakultuurisündmused ja olulised eeskujud.

Noored jagavad ka oma lugusid. „Mu vanemad ei ole mulle seto kultuuri peale sundinud, kuid mu isa on ise olnud seto kultuuri tegemistesse kaasatud ja tänu temale olen ma ka paljut sellest näha saanud,“ räägib Rasmus Ite. „Mul on hea tuttav Hörna Aare, kes on tõe-

line aare, elutarkusest pakutav. Ma töötasin tema juures eelmisel suvel ning igal hommikul sõidutas ta mind tööle ja tagasi. Terve sõidu vältel rääkis ta seto keeles ning oskas mulle jutustada kõige kohta, millest me mööda sõitsime.“

„Mu ema andis mulle seto rõivastega kandmiseks hõbedast kaelakee, mille tema vanaema talle andnud oli. Mida rohkem hõbedat sul oli, seda jõukam sa olid, seega oli see kaelakee osa tema varandusest,“ räägib Emilia Berg.

Tartu 2024 loovkontseptsiooniks oli „Ellujäämise kunstid“ ja just ellujäämise kunstidega tuleb tegemist teha nii seto, võro, mulgi kui saami kultuuridel. Nende omanäoliste kultuuride ja keelte püsijäämine tulevikus sõltub noortest.

Näituse panid kokku saami, seto, võro ja mulgi noored, kes osalesid Tartu 2024 ja Bodø 2024 noorte koostööprojekti „Rising young ambassadors in minority cultural field“. Projekti jooksul toimusid kogemuskülastused nii Põhja-Norrasse kui Lõuna-Eestisse. Koostöös valiti välja head näited noorte osalusest ja kaasamisest omakultuuri edendamise ettevõtmistesse Lõuna-Eestis ja saamide asualal Norras ning vormiti need rändnäituseks, mis on tõlgitud lausa viide keelde.

Kultuuripealinnade noorte-programmi eestvedajana Tartu 2024-st on mul hea näha, kuidas meie väikerahvaste noortest moodustus selle aasta jooksul koostöimiv kultuuridevaheline sõpruskond. Usun, et andsime noorteprogrammi ellukutsumisega panuse väikekultuuride noorte eestvedajate toetuseks.

„Seto, saami, võro, mulgi noorteprogrammi idee sündis seto, võro, mulgi, saami eestvedajate ühise mõttetöö tulemusel ja mul on väga hea meel, et saime oma idee Euroopa kultuuripealinna aastal ja koostöös ka edukalt ellu viidud,“ ütles sootska ja Euroopa kultuuripealinna Tartu 2024 regionaalne koordinaator Annela Laaneots.

Kolm näituse „Noored ja juured“ komplekti, mulgi-, seto- ja võrokeelne, rändavad kevadel eelkõige Mulgimaal, Setomaa ja Vana-Võromaa koolides, saami keelne näitus Norras Bodø ümbruses saamide asualal. Mai-kuus saab paari päeva jooksul tutvuda näitusega ka Tartus Eesti Rahva Muuseumis. Suvel võib näitust näha muuseumides, kultuurimajades ja erinevate ürituste raames.

Koostööprojekti „Rising young ambassadors in minority cultural field“ rahastab Euroopa Liidu Erasmus+ programm.

Lõimumine algab kohtumisest

Uus toetusprogramm tugevdab kogukondi

Eestis on palju mitmekesiseid ja tugevaid kogukondi, kus eri taustaga inimesed saavad koos õppida, luua ja kasvada. Selleks, et lõimumisvõimalused jõuaksid veelgi enamate inimesteni, on Kultuuriministeerium ellu kutsunud toetusprogrammi „Lõimumist edendavate kogukondlike tegevuste toetamine“.

Programmi eesmärk on tugevdada kohalikke kogukondi, tuues kokku eri keele- ja kultuuritaustaga inimesed, uussisserändajad ning Eestisse naasnud kaasmaalased, et nad saaksid ühiselt panustada oma elukeskkonna arengusse.

Kultuuriministeeriumi partnerid Eesti Rahvakultuuri Keskus, Integratsiooni Sihtasutus ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital seisavad selle eest, et toetusprogrammi kaudu sünniks uued koostöövormid ja võimalused eri piirkondades.

Esimesel aastal loome vundamenti – milline on kogukondade roll? Lõimumine ei ole kiirprojekt – see on pikaajaline protsess, mis algab tugevate suhete ja usalduse loomisega. 2024. aastal keskendume eelkõige lõimumisvõimaluste kaardistamisele ja kohalike partnerite leidmisele, et tagada tulevaste tegevuste tõhus elluviimine. Siin mängivad võtmerolli just kohalikud kogukonnad ja vabaihendused, kes saavad osaleda programmis, pakku- des välja tegevusi, mis aitavad sihtrühma kuuluvad inimesed ja kogukonnad omavahel kokku tuua. Eesti Rahvakultuuri Keskuse ülesandeks on korraldada sihtrühma kaasavaid ja kogukondadevahelisi kontakte soodustavaid koostöötegevusi kõikjal Eestis, v.a Ida-Virumaal. Samuti pakume mentoriteenust nii vabaihendustele, omavalitsustele kui teistele kogukondlikele algatustele, et aidata lõimumistegevusi edukalt planeerida ja ellu viia.

Mida see kogukonnale annab? Kogukondlikud lõimu-

mistegevused aitavad tugevdada piirkondlikku identiteeti, luua uusi sidemeid ja edendada koostööd. Kui eri taustaga inimesed osalevad ühistes tegevustes, suureneb üksteisemõistmine ning väheneb eraldatus. Eesti Rahvakultuuri Keskuse mentorid aitavad leida parimaid lahendusi, toetavad algatusi ja loovad side- meid erinevate organisatsioonide vahel, et lõimumine oleks loomulik osa igapäevaelust.

„Lõimumine on dialoog, mitte ühepoolne kohandumine. Kogukondadel on siin võtmeroll – nemad on need, kes saavad pakuda uusi võimalusi osalemiseks, kaasaraakimiseks ja ühiste väärtuste leidmiseks. Meie eesmärk on toetada ja võimendada kohalikke algatusi, et need tooksid kaasa püsivaid muutusi,“ selgitab Eesti Rahvakultuuri Keskuse projekti- juht Sille Roomets.

Tule ja löö kaasa! See programm ei ole lihtsalt toetus- skeem – see on võimalus ehitada tugevamaid kogukondi, kus igaüks tunneb end kaasatuna. Kui oled huvitatud lõimumise edendamisest oma piirkonnas, kui sul on mõtteid ja algatusi, mis võiksid aidata eri taustaga inimesi kokku tuua, siis võta meiega ühendust!

Toetusprogrammi tegevusi rahastatakse Euroopa Sotsiaalfond+ vahenditest ning need kestavad kuni 2029. aasta septembrini. Astume sellel teekon- nal koos – et Eesti kogukonnad oleksid veelgi tugevamad, sidusamad ja ühtehoidvamad!

Rohkem infot toetusprogrammi kohta saab Eesti Rahvakultuuri Keskuse piirkondlike mentoritelt.

Eesti Rahvakultuuri Keskus

Kaasrahasanud Euroopa Liit

Eesti tuleviku heaks

10 OLULIST ASJA, MIDA TEADA KRIISIHOOOLDUSPEREDEST

KRIISIHOOOLDUSPERE VANEMANA ON SUL:

- TÄHENDUSRIKAS TÖÖ**
pakkuda kodusoojust ja tuge ajutiselt oma perest eemal olevale lapsele.
- SOTSIAALSED GARANTIID**
ravi- ja pensionikindlustus ning õigus tasustatud puhkusele.
- VALMISOLEKUTASU**
ka siis, kui last parasjagu peres ei viibi, et olla alati valmis lapse vastuvõtmiseks.
- IGAKUINE TASU**
minimaalselt 40 eurot päevas, kui laps on peres.
- TASUTA PÕHJALIK KOOLITUS**
enne kriisihooolduspereks hakkamist, et saada selleks rolliks professionaalne ettevalmistus.
- PIDEV TUGI JA NÕUSTAMINE**
oma valdkonna spetsialistide poolt, sh mentorlus, tugigrupid ja psühholoogiline nõustamine.
- TOETUS LAPSE ISIKLIKE KULUDE KATTEKS**
vähemalt 240 eurot kuus.
- REAALNE VÕIMALUS MUUTA NOORTE INIMESTE ELUSID**
ja tagada lapsele turvalisus ning hool just siis, kui ta seda kõige enam vajab.
- VÄÄRIKAS ROLL KOGUKONNA SÜDAMES**
aidates lastel jääda oma kodukanti, neile tuttavasse keskkonda, lasteaeda ja kooli, et nad ei peaks minema kaugemale turvakodusse.
- ELUMUUTEV KOGEVUS**
sest iga laps, keda ajutiselt toetad, toob kaasa rahulolu teadmisest, et oled kedagi aidanud.

Uuri palun lisa hooolduspere.ee veebilehelt või helista 655 1666 ning lepi kokku aeg tutvumisvestluseks.

SOTSIAALKINDLUSTAMINE

Euroopa päev & 9. mai 2025

UMA MEKK KEVADLAAT

Võru keskväljakul kell 16-20

Peaesineja Ott Lepland kvartett

euroopapäev.ee

Piimäsüüke opitarõ Verska Talomuuseumih

ROOSIMAA MARGERY

MTÜ Seto Küük tegevjuht

MTÜ Seto Küük kuuhtüüh Setomaa Muuseumidõga' korralld 10. aprillil Verska Talomuuseumih piimäsüüke opitarõ. Opitarõ juhendajas oll Verska talomuuseumi pernaane – seto perimuskultuuri pedagoog ja MTÜ Seto Küük juhatusõ liigõh Linnusõ Marje. Ku mi opitarrõ kokko säi, sis oll Marjel mõtõh opitarõ tetä' säänestmuudu, õt traditsioonilisõ sõira tegemisõ jaost mi inne tii võiu ja kohopiimä. Tuu jaost mi osti 10 liitrit Nopri piimä, minkõ Marje pand hapnõma.

Inne opitarrõ oll Marje ütest jaost piimäst kohotanu' kohopiimä ja tuust sis tettigi' sõira. Opitarõh mi eis' ka' tei hapupiimäst kohopiimä. Võidu mi tei nii Nopri piimä päält võõdõt koorõst ja ka' poodist ostõt vahukoorõst. Eis' tett kohopiimäst ja võiuust tei sõira. Kohopiimäst saa ka' väiga hüä kohopiimäpiragu – ka' tuu läts puahju küdsämä ja sai päävä lõpust ilostõ valmistki'.

Vedosnikõ kuuholõkil om Timmo Margus õga kõrd küüsünü', õt kuvvamuudu MTÜ Seto Küük Setomaa kooli ja gümnaasiumi opilaisi uma tegemisi mano üteh haard vai

Sõirakoolitusõl oll' ka nuuri.

Roosimaa Margery pilt

kuis hariduist toetas. Tuust tullegi' mõtõh opitarrõ kutsu' ka' kooliopilaisi. Meil om väiga' hüä miil, õt kats opilast oll kohal. Latsõ' omma' nuu', kiä' mi tiidmisi ja perimüst edesi veevä'.

Piimäsüüke opitarõh olli'

päämätselt mõistja' sõirategijä', a tuud inäbä oll hüä kullõlda', õt kuis üts vai tõõnõ kotoh sõira tege.

Hapupiimäpurk pand pia kõiki ohhetamma ja kõnõldi tuust aost, ku kotoh olli' lehmä' ja kiä' parhilla' kinkõ käest

kodolehmä piimä saa.

Piimäsüüke opitarõh sai valmist kohopiim, katõst erineväst tuurainõst või, sõir, kohopiimäpiirak ja sai umavaihõl arota', kiä' kuis midägi' tege, ja muidogi' oll ka' seto laulu. Aitõmma tulõjilõ!

Kindakirä ilo ja kindakirä elo

SARVÕ ÕIÕ

Seto Käsitüü Kogo om mitmit aestakki kõrraldanu' kokkokorjumisi, õt ütehkuuh midägi' tsäpända', määnestki' näpotüüd tetä'. Päämätselt tulõva' näpotüühuvilisõ, õt oppi' ja õt ka' umavaihõl kokko saia'. Mõntõkõrra om kokkosaaminõ tähtsäpki' ku opminõ. Laulusõnagi' ütles, õt tulõ' tõisi kaema ja hinnäst näütämmä.

Mii' vanavanõbidõ eloaol oll kokkokorjumisõl aolinõ ja mõttõlinõ plaan, õt kunas võit ja kunas saat, mäntsel pääväl sünnüs tõõsõ poolõ minnä' ja kiä' ja kunas võtt kutsu' hindä poolõ. No' omma' nuu' innidse' kirotamalda' säädüse' kaonu' üteh nuidõ inõmisiga'. No' mii'

saa-ai väiga' kokko kinkõgi' kotoh, päämätselt om kokkohõikajast määnegi' projekt. Mi elä tõistmuudu ello tõõsõh elämisõ süsteemih, elä tõõsõh aoh. Parhilla' mi elä rahasüsteemih, koh tiidmisõ' omma' massulisõ'. Innidse aol opati eloh vaia minevit tarkuusi päämätselt kotoh.

No' om ütte piteh nii ku kõik poodih olõmah, midä meil eloh vaia om, a tõist piteh uma sügävähä ja eismuudu olõmisõ elo jaost om vaia säntsit tarkuusi, midä liinast saa-ai osta', midä leti päält lõvvä-äi. Mii' parhilla' siih otsi hoopsõ soo kotusõ umma olõkit ja välläpaistumist. Õgal inõmisõl om uma helü ja uma käekiri. Vot nuid kirju takah aetaski ja umma hellügi' otstas. Ütskõik, midä sa tiit, kas

süvvä', kuat, pilotat vai laulat, õgal tegijäl om tegijä muudu kraam ja lauljal uma helü.

Kõgõ lihtsap om minnä' kõgõ õgvõbat tiid piteh. A tuu om pikäpääl ikäv ja nii ku vii-i ka' väiga' kohegi'. Minneh keerolitsõbalt ja mõtõldõh süvähält, om mitu kõrda huvtavap ja ilosap. Vot tuud vanna illo takah aetas, optas ja perrä proomtas tetä'. Üts kiräilo om koet kindihe. Langa' hoitva' kindih innitsit tiidmisi ja tarkuusi. Mi mõista-ai nuid mustitsit kirju inäp lukõ', a õnnõ näide ilo hoit meid tuuaolitsõ tii pääl.

Hüä, õt märgiti vällä, õt soo aestak om kindakirä aestak. No' pandas inäbä tähele hindä ja tõõsõ kindit. Läbi kindidõ tuvvas innidsidõ kirju aig soooho aigu. Teno Seto Käsitüü Kogo

iistvidämisõlõ hõigatas huvilisi ja kindakudajit kokko, õt kuuhi oppi', kuta', kõnõlda' kindist ja sis peräst mõistja' mõistva' jal' edesi opada'.

Viimäne kindidõ kuuhekudaminõ oll 19. märdsil Luhamaa Külämajah. Luhamaa om kavvõlinõ nulk, kohe ilmahuupi johtu-ui, õks õnnõ kutsmisõ pääl joudas sinnä'. Meid olõ-õs väiga' hulga, a oll täveste paras kudamispargikõnõ.

Kavvõlitsi tulõjit võõdõti uhkõlt tsäiu-kohvilavvaga' vasta. Luhamaa poolõ päätarataja oll Niido Eevi, kiä' oll naase' kokko hõiganu', toonu' kotost hulga kindit kaemisõst ja ka' tõisil naisil oll tuud kindit. Kindakudamisõ päämeistri oll Jacobsoni Külli, kiä' mõistsõ ka' nuu' panda' kudama, kiä' tullu' õnnõ kindit kaema ja jutatamma. Pääl tuud päivä mi kõik tiia, kinkõ käest api küüsüdä', ku kudamistarkus meelet ar' lätt, vai kinkõ poolõ küllä minnä', ku tahat tuu nulg kindakirju saia'.

Säntse' kokkokorjumisõ päävä' andva' julgust ja huugu õgalõ ütele nii näpotüü tegemisõst ku ka' õgapäävätse elo elämisõst. Kotoh istuh mõista-ai mõtõldagi', ku tähtsä õks om inõmisõ jaost tõõnõ inõminõ ja ku tenoligu' mi pia olõma nuiõl, kiä' võtva' hoolõst ja vidävä' uma jovvuga' meid kõiki kuubalõ.

Ma' olõ väiga' tenolik Seto Käsitüü Kogo iistvidäjäle, oppajalõ, voorimehele, vastavõtjilõ ja tõisilõ kuuhekudajilõ. Järgmäne kuuhekudamisõ päiv uut jo ussõ takah.

Saatseh om järekõrrah XV Satserinna nulga Sõirapäiv!

Puulpühäl, 14. juunil kell 12 nakas pääl Saatse Muuseumi moropääl XV Satserinna nulga Sõirapäiv, koh saat lähebält kaia' Setomaa tunnussüüki – sõira.

Sõirapäiv tutvustas Satserinna nulga ku „kohopiimä-nulga“ traditsioonõ ja Setomaa tunnussüüki sõira. Sõir om traditsioonilinõ laagõrdamalda' kohopiimäjuust, midä tundas Setomaal innekökkõ pidolavva sööginä. Eestih oll sõir tõõnõ süük, mia 2021. aastagal sai Õuruupa Komisjonilt geograafilitsõ tähise.

Traditsioonilitsõlt om sõirapäiväl ka' sõira võistlus, koh rahvahäälitusega' valitas vällä sõirameistri'.

Kõgõpareba sõira välläsortmist kõrraldas 2025. aastagal edimäist kõrda MTÜ Seto Küük.

Sõol aastagal saat üteh tetä' ja päält kaia' kattõ erinevvä sõira võistlust. Sõir om kotoh valmist tett ja tuvvas võistlustõ. Sõira vastavõtminõ om 14. juunil kellä 12–12.30 Saatse muuseumi moropääl.

Sõir kaal 1,5 kg ja võisi olla' madala alosõ pääl.

Võistlõmma tuud sõira iist rahha anda-ai.

Edimäist kõrda saava' nii pernaase' ku peremehe' kotusõ-pääl sõira tetä' ja tuuga' võistõlda'. Võistlõminõ nakas pääl kell 13 Saatse muuseumi moropääl. Võistlõja' piat puul tunni varahappa kotusõpääl olõma. Võistlõmisõ jaost saat hinnäst kirja panda' kooni' 26. maini' telefoni tiil 522 9159 vai kirotõh kyyk@setomaa.ee. Sõirategemisõlõ võõdas vasta 10 pernaist-peremiist, tuuperäst om tähtsä varahappa hindäst tiidä' anda'.

Edimäts' kats peremiist om jo võistlustõ hinnäst kirja pandnu'! Võistlõmma om väiga' oodõt ka' noorõ, tulõvatsõ' pernaase' ja peremehe'.

Võistlusõ kõrraldaja (MTÜ Seto Küük) puult omma' laud, pliit, elektri ja sõira tuurainõ.

Sõirapäävä kava

- **Kell 11.30** Ketlin Kuusingu näitüse „Ema tuba“ avaminõ muuseumi kõrvalhuunõh.
- **Kellä 12–12.30** sõira vastavõtt kotoh valmistõt traditsioonilisõ sõira konkursilõ.
- **Kell 12** Sõirapäävä avaminõ.
- **Kell 12.30** seto leelokoor Sõsarõ.
- **Kell 13** kotusõpääl tett traditsioonilisõ sõira konkurss (sõira tegeminõ).
- **Kellä 13–14.30** sõira maitsminõ vai kooni' hüvvä kraami jakkus.
- **Kell 13.30** piirimatk üteh giidiga' (kooni' 15 inõmist).
- **Kell 14** Verska naisrahvatandsurühm Lustiline.
- **Kell 14.30** piirimatk üteh giidiga' (kooni' 15 inõmist).
- **Kell 15** avustaminõ. Satserinna nulga sõirameistri välläkuultaminõ (katõh kategooriah).
- **Kell 15.45** Sõirapäävä lõpõtas Vabarna Jalmari kontsert.
- Om ka' õnnõloos, koh läävä' loosi piledi' XVII Leelopääväl 28.06.2025 Verskah ja XXXII Seto Kuniigiiripääväl 2.08.2025 Saatseh.
- Söögi- ja näpotüülaat
- Avat latsimoro
- Õnnõluus!

Mano tiidmisi:

- Kotoh tett traditsioonilisõ sõira maitsminõ 3 €
- Kotusõpääl tett traditsioonilisõ sõira maitsminõ (lämmi sõir) 3 €
- Muusiumihe sissepäseminõ 5 €
- Sündmüs om ilma rahalda'.

Kontakti':

- **Sõirapäävä üldinfo:** saatse@setomuseum.ee vai Tea Korela 53313821.
- **Kauplõmistingimuusi lisainfo ja kirjapandminõ:** saatse@setomuseum.ee vai Tea Korela 53313821.
- **Sõiravõistlusõ lisainfo ja kirjapandminõ:** MTÜ Seto Küük 5229159 vai kyyk@setomaa.ee.

Võistlõma tulõja võtt üteh sõira tegemisõ jaost vaia minevä' anoma': pada, sõirapago (sõiranui vai -pekli), puuluuts, sögõl, annom sõiraleeme jaost ja midä täl viil vaia om.

Kokkotulnu' inõmisõ' saava' kaia' sõira tegemist ja peräst lämminõ sõira maitsa'.

Mõlõba sõira maitsmisõ' omma' 14. juunil kellä 13–14.30 vai kooni' hüvvä kraami jakkus.

Sõira maitsminõ mass Sõirapäävä külälisõlõ 3 eurot.

Sõirameistri mõlõbah kategooriah saa selgest päält rahvahäälitüist.

Ku om vaia küüsüdä', sis helstä' 5229159 vai kiroda' kyyk@setomaa.ee.

Sama nii ku innitsil aastagil, saava' ka' no' kaupmehe' Sõirapäiväl kaubõlda'. Kauplõmisõ jaost küüsü' vai kiroda' Korela Tealõ – 53313821 vai saatse@setomuseum.ee.

KORELA TEA

Saatse Muuseumi pernaane-varahoidja

ROOSIMAA MARGERY

MTÜ Seto Küük tegevjuht

Kindameistri' Luhamaal.

Jacobsoni Külli pilt

20 aastat Obinitsa Galeriid

KAUKSI ÜLLE

Tuu oll' 2003. aasta paiku, ku Riitsaarõ Evar oksjoni kaudu sai kunagidsõ Kalju perre elomaja, tuukõrd kohaligõ kõnõpruugih kontori umanikus. Tä oll' kodoküllä tagasi tulnu ja 2001. ja 2002. aastal Talinah asutõt kunstirühmituse Obinitsa Grupeeriing näütüisi tennü kuul-kerigu majah, koh tä oll' ka sündünü ja latsõiäh elänu. Siski kuul-kerik jäi kerigu käsutuistõ ja kunstiateljees ni näütüisi galeriis sai ostõt haläst väarmi majakõnõ. Tuukõrd oll' vähä tiidmist maja aoluust. Kõgõ edimädsenä sai lubatus kasuta' galeriid näütüisepinnana Lauritsa Piitre ja Mäeotsa kunstinäütüise „Mullatoidu restoran“ jaos. Tuu oll' muial ilmahki lainit lõõnu näütüs. Hõivati pilte pääle ka kohalikkõ inemisi. Tuu oll' edimäne küläisnäütüs.

Obinitsa Galerii Halas Kunn aamõtlik avaminõ toimu 2005. aastal paasapäävä aigu. Sis oll' näütüisel Evari ja Obinitsa Gru-

peeringu ja Evari tuukõrd nuuri opilaisi Kuusingu Toomasõ ja Kuusingu Mati töie näütüs. Olli' ka Riitsaarõ Raili seto tikandi tüü' ni aoluulist rahvakunsti. Näütüise vallasõtegemisõst kirof ka Vananurmõ Ilmar Setomaa leheh.

Timahava mi tähistä Obinitsa Galerii pidevä tegutsõmisõ 20. aastapäivä mitmidõ sündmusisiga. Meil om läbi aastidõ kombõs olnu luvva' midägi vahtsõt, mis või olla' ka hõste-unõhtõt vana. Pääle maalinäütüisi om kõrraldõt puuskulptuuri laagrit, pakutrüki opitarõsit ja näütüisi, seto hõpõehtidõ tutvustamisi, tett giidituurõ. 2015. ja 2016. aastal toimu meil tiatrietendüs „Obinitsa“, mis sai kirofõt Kalju perre saatüsõ perrä. 2015. aastal ostimi kõrval olõva nõukaigõ sanna, kohe teimi Kunstizaali. Tiatriisündmuisi paigas om galerii õks olnu innembi. Siih om tegutsõnu Miitsirgu Lihavõttõteater, Taarka Pärimusteater ja Obinitsa Uus Teater OUT.

„Kevväi“. Kivitrükk.

Šookõrd om vahtsõnõ asi kivitrühkih graafikaseeria „Kokkomäng“ avaminõ. Niisamatõ om Evar opnu hoolõga kandlõmängu edesi, et „Seto Odüseia“ Homerost mängeh lüüra

asõmõl kannõld tinistä'. Väiko kontserdi tege tä kuuu tõisi kandlõopjidõga.

20. aprillil kell 11 oll' Obinitsa Galerii 20. huuao näütüise „Kokkomäng“ vallasõte-

gemine ja kandlõkontsert.

„Kokkomäng“ om Riitsaarõ Evari kivitrüki ehk litograafia tehnikah luud näütüs, mis om saanu sädet seto muusikast, Obinitsa luudusõst ja sõlo-

mustritõst. Näütüs jääs vallasõ 20. huuao lõpuni.

Annami edespidi tiidä' järgmätsist Obinitsa Galerii sündmuisist. Pangõ' tähele!

Riitsaarõ Evari tüü ja pilt.

Seto sõbõr, hõimu- liikumise tegeläne Prozese Jaak 60

Saarõmaa juuriga Prozese Jaak oll' üts Eesti Mari Seltsi ja Fenn-Ugria asutajit. Timä asutõsõga om Setomaal kuuhtüüd tett joba vähembält 1994. aastast, ku Soomõ-Ugri luujatõ I Etnofuturismikongressi osavõtja' teivä' välläsõidu Obinitsa. Tuust aost pääle om Setomaal peet hõimupäivi, kutsut hõimurahvit esinemä kuulõhe, kõrraldõt seminarõ, näütüisi. 2015. aastal oll' Obinitsa soomõ-ugri rahvastõ kultuuripääliin. Kuigi Vinne poolõ pääl elävide hõimurahvidõga anna-i parhilla' ütitsit sündmuisi tetä', om Eestih elävide hõimurahvidõga hüä' sideme' alalõ.

4. aprillil kävemi Obinitsa kultuuripääliina 2015 liinapää Riitsaarõ Evariga Jaaku õnnitlõmah ja annimi üle Seto Seltsimaja pererahva Rieka ja Aare Hörna kingtüse' ni uma' õnnitusõ'. Õdagu kävemi ka Jaagu kutsõl Talina muusikanädäli hõimukontserdil F-huunõh. Kontserdil esini ka seto metalbänd Langõnu'. Oll' vahva kuulda' vahtsõst Kännu Peal Käbi, Maria Korepanovat, Soomõ punkbändi, ungari muusikit, mari ja udmurdi laulikit.

Jõudu hõimuliikumisõ tegelesei ni kiränikulõ Prozese Jaagulõ edespiditses!

KAUKSI ÜLLE

Vahtsõnõ raamat aoluuhuvilisilõ, päämätselt petseremaalaisilõ

KALSIALDO

Petseremaa sõbõr

Nõil päivil joudsõ Eestih Apollo raamadupuutõ keti (Haapsalu, Kohtla-Järve, Pärnu, Rakvere, Tallinn, Tartu, Viimsi, Viljandi) riiolidõ pääle kõvvukaasõlinõ „Petserimaa elulooraamat“. Tuu om kolmõkümnne kaasautori, a päämätselt kogõnu' biograafõ Ernitsa Ennu, Pillaku Peebu ja Vilbiksi Heini puult minevä aestagal kirofõt 163 isikut uurva populaartiidusliku tsihiga' eloluukogo.

Raamadu kirofaminõ tull murrõst, õt õigusligu järepeidõuse alosõ päält vahtsõst luud Eesti Vabariik om lõuge olõkiga' uma territoriaalsõhe tävvelikkuistõ. Minkõgipe-räst oldas arvamisõl, õt nuu' kats suurõ juriidilitsõ kaaluga' sõnna omma' õnnõ väigokõnõ õhulainõtus, midä olõ-õi vaia tähele panda', avitas, ku tuu perrätulõjilõ om sisse raot 1994. aastaga põhisäädüse paragrahvi 122! Nuilõ, kiä' asja veidebä tiidvā', tiidmisõst, õt Eesti Vabariigi parhilla'nõ idapiir om sama *de iure* Tarto rahulepinguh määrätlet piiriga', a *de facto* om olukõrd sääne, õt maa- ja viiala', mia' om aotlitsõ kontrolljoonõ takah, nuid om jo kol' inimpõlvõ Petsere rajoonina Vinnemaa Föderatsiooni puult okupeerit ja annektee-rit. Aoluulisõst Petsere maakunnast om õnnõ neländik

Võro maakunna Setomaa val-lana Eesti kuhsaisuh.

Innidse' 11 valda (Järvesuu, Kalda, Linnuse, Lõuna, Mere-mäe, Mäe, Petseri, Roodva, Saatse, Senno ja Vilo), mia' omma' olnu' ümbre Petsere üteh setokõisi aoluulitsi asutõhikidõ, sagõhõhe mitmõ erinevä nimekujoga' 12 nulgaga' vai piirkundliku küläkunnaga', om üteh 632 küläga' maakunna haldusõ ja geograafia alostala'. Tuu 1777,3 ruutkilomeetri suurusõ tervõsligu kliimaga' luudusligult maalilisi mäki ja orgaga', soie ja liivikidõ, mõtsu ja niitaga', jõki ja jär-viga' ja saariga' segärahvastiga' maakunna aoluu ammud-sõl kirjapandmisõl oll ja om nõ

uma jago ka' elojuttal.

Setokõisi hümni sõnol oll „katõ ilma veere pääl“ Petsere maakund, minkõ kõgõ suurõp pikkus lõunõst põhja om 65 ja idast läände 40 km ja säitsme maantiikodara rummuh maakunnaliin eis'.

Nii kuis näütäs poliidikatiid-läne Varragu Toomas, sai sääne sais tulla' tuust, „... õt Eesti toonatsidõ valtsuisi lühinägelik ja ar'andlik poliitika Vinnemaa tsihih tiine innep Vinnemaa „jaa' ja valtsõ“ poliitikat ku Eesti riigi ja timä kodanikõ edimätsi eksistentsiaalsit huvvõ. Tuu põhjusõst olõ-õs tuu, õt olõ-õs asakohatsit vastaütlemisi, a kas taheta-as vai mõistõta-as nuid kasuta'. Oll põhjendamalda' moraalnõ allaand-minõ Vinnemaa puult vällamõtld aoluulisilõ ja õiguslikõlõ argumendele. A uma poliitiga õigustamisõl om Vinnemaal saandipikkusõ aoluulisõ' kogõmusõ'. Täambäne sõda Ukrainah om toolõ paknu' hulga kintüst“.

Tuu, minkõst tund puudust õga kontrolljoonõtagõdõ Petseremaaga köüdet mi kodanik, om tuu, õt nä jäi' ilma Eesti riigi kaitsõst uma maa ja kinnisvara umandõõigusõlõ, sugulaisil külähkaumisõlõ, liikumisvabadusõlõ, haudu kõrrastamisõlõ jms. Eestih olõ-õi kontrolljoonõtagõtsidõ probleeme menetlemisõga' tegelevvi aamõdiasu-tuusi. Õnnõs om meil Eesti kars-tussäädüstiguh kõva paragrahv

232, mia kaits riigi territoriaalsõst terviklikkust, a tuu säädü-sepükäl olõ-õi naanu' ütegi vahtsõ (2005) ja viil vahtsõba (2014) Eesti-Vinne piirilepingut ette valmstanu' aamõdnigu vai riigikogolasõ hõlma.

Kõrratõh raamadu saatõsõ-nah ültüt, märgimi, õt „Siih om tegemist maakundliku eloluuraamaduga', mia haard Petseremaa tsaari- ja eestiaolist, a tšuut ka' parhillaist tege-läskunda, kiä' omma' köüdet mi haridusõ, kirändüse, kultuuri, kunsti, luudusõ, muu-siga, näitekunsti, poliidiga, rahvaluulõ, spordi, sõaasandusõ, tiidüse, usuelo, vabadusvõitlusõ jm elovaldkundõga'. Tegemist om „tähti paraadiga“, mia teesi' avvu õgalõ Eesti maakunnalõ. Mõtõh om näüdadä', õt meil olõ-õi Eesti ello olulitsõlt rikastanu' Petseremaaga' köüdet tipptegi-jidõ taustal moraalsõst õigust unõhta' ja saatüsõ huuldõ jättä' näide maakunnakaaslaasi, näide varra ja kodosit. Om vaia tetä' kõik, õt Eesti-Vinne suhtidõ alostõ lepingu (12.01.1990), EV Ülemnõvvokogo riigipiiri otsussidõ (12.09.1991), Eesti Vabariigi põhisäädüse, Tarto rahulepingu, rahvusvahelisõ õigusõ ja demokraatliku maailma toetusõl Eesti Vabariigi territoriaalnõ terviklikkus saasi' taastõt“.

Petsere oll inne ja peräst viimäst suurt sõta Lõunõ-Eesti ekskursioonimarsruutõ hinnat

ütisosa, minkõ kotalõ ütles šoo raamat, õt „Okupatsioonieelse Kagu-Eesti pealinna, keskaegse kloostriiga Euroopa turismimagneti, Eesti enamusega heakorrastatud ja haljastatud Petseri linnamaastik oli kirev. Sealt ei puudunud ajalehed ja trüki-kojad, kino, kirikud, muuseum, staadion, teatrisaaliga Kait-seliidu maja, tenniseväljakud, ujula, võimla ja kauba-, seltsi-ning võõrastemajad, samuti apteegid, raviasutused, restoranid ja lugematul arvul ärisid ning teenuseid pakkunud käsitõõkodasid ja linn oma turu-ning laadapäevade, taksode ja voorimeestega“.

Siiä' palvõh aoluuhuvilisilõ tudengidõlõ, õt ku olõt otsmah hindäle huvtavva bakalaureusõ- vai magistritüü teemat, sis mi paku sullõ Petsere Gümnaasiumi (asutõt 1919) aoluu kirofaminõ (ku soovit, sis ka' juhendamist vai uurmistüü otsa pääle avitamist ja kõrralitsõ tulõmusõ kõrral tuu avaldamist trükisõnah). Šool ja eloluuraamadu puhul telefon 5690 8945.

Tiidäandminõ

■ Neläpääväl, 15. mail kellä 17–18 Verska raamadu-kogoh (Pikk 28) om vahtsõ raamadu „Petserimaa elulooraamat“ tutvustaminõ huvilisilõ ja kohalikõ kaasautoridõ kokkosääminõ tartlasõst kokkosäädjä Kalsi Aldoga'.

Kriimsilmä ütesä ammetit

3. Kooliaiah. 80ndidõ keskpaik

OJAMÕTSA LEA

Kooli man pidi ütsjago töid tegemä. Tuu oll' paika pantu, mitu tunni mäanest tüüd anti. Ku puulehe' olli' jo maahha tulnu', aeti nädäli joosul klassõ viisi lehti riibma. Riha' olli' tavalitsõ', metallist, puust varsiga. Mõnõ' olli' ka ultra-moodsa', lehvigukujolisõ'. Nuidõ pääle käve kõva jaht, nuidõga oll' hõlpsamp riibu'. Võeti pargiosa ette, jagati meid, tütrikkõ, üteltisi vaihidõga ritta ja naksimi riibma, koon' pargi tõistõ viirde vällä. Pidi õks rühkmä, perrä oll' ilodu jäiä'. Ku jo lehti sai hulga ette, sis võidsõ kokko tõmmada'.

Poisi' panti käroga vidämä nuid kompostihunniguhe. Tuu oll' korgõ, hindäst korgõmp. Ütte viirde laotõdi leheprahti mano, a tõõsõlt puult sai võtta' jo hüäd musta mulda. Mul kotoh õs tetä' komposti, meil oll' sõnnik. Kõnõli, õt teemi' komposti, kompost om kasulik, a vanõmba' õs võta' veto. Kompostist sai mu väikene salaunis-tus, must sõrmi vaihõl pudõnõv huumus.

Niisamatõ pidi ka keväja kooli ümbrusõ morolapi' üle riibma

Ojamõtsa Lea. Eräkogo pilt

vanast kulust ja ossaprahist. Meile, latsilõ, opati veigagi täp-selt, mäantse' omma' õigõ' tüü-võttõ'. Tuu õks tuu jaost, õt kihä terveh püsüssi'. Teno tuu oppa-misõ iist oppajilõ.

Suvidsõl vaheaol tull' kindla arv kõrdi kävvü' kooliaiah tüül. Kooliaid oll' suur, päämätselt iloaiana kasutusõl. Sirgidõ ser-viga, kruusakattõga puhta' tiir-aa' lillipinnerde vaihõl. Suurõmbidõst puiõst-puhmõst kasvatõdi lihtsambi seäh ka kuldvihma, aroonijit, ilouibit, Mitšurini arõtõdu hariligu pihlaga ja verevā viirpuu vahe-list hübiiridi 'Granatnaja', eba-küdoonijit ni punatsidõ lehtiga sarapuud.

Ma sai kooliaiah oppi', kuis tiiratu kõblada', viiri sir-gõst aia', sillutisõ vuukõ hai-nast puhasta'. Sis tundu kooli ümbre kõik nii illoš ja vahtsõnõ.

Kõnnitii veerekivi' olli' terve', sirgõ', ilostõ kõrrah. Heki' sil-lest pügätü ja puu'-puhma' noorõ', värskē'.

Kõõ rohkõmp panti aia-tüü päivil õks kitskma. Anti krabli kätte ja pinner ette ja pidi puhtast tegemä tuust, mis sääļ kasuma õs pia'. Vahel ai õks hinge täüs, ku pidi moro-haina nõglalehitse leeklilli puhmõst vällä kitskma. Tuu tüü tundu lõpulda, õkva haina täüs oll' kasunu ja õs tulõ' vällä sukundki, ar tükkü kak-kõma inne, ku vällä sai. Ja ku õs tii' puhtahe, sai oppaja käest nahuta'. Tuud lilli kasvi koo-liaiah ütsjago hulga. Neläkan-dilitsi lappõ viisi katõl puul tiid, viil esivärvilisi sortõ kah. Ku nä häitsemä naksi', oll' illos küll ja makuš lõhn helõsi tii kotsil kuuma päävä lõõsah.

Kooliaiaist sai ma uma edi-mätse' iloaiaandusõ oppus-tunni'. Näi, ku pallõ oll' esi-sagamatsi lillipuhmõ. Opõ, kuis taimi paljunda', pikeeri', pintseeri' ja ista'. Süäsuvõl pidi kummeli häitsmit kor-jama, apteegilõ. Tuu oll' veiga ikäv tüü. Ilm oll' kuum, häitsmit oll' laja pindre pääl miljonno. Ja üle katõ sentimeetri õs tohe' häitsme varrõ jupp jäiä'. Vahel lätsi' silmä' õkva kiriväst nuid järgepanu näpsäteh. Ja oppaja oll' meil nõudlik. Muido hää-tahtlik, a karmi olõkiga. Aiah

pidi kõikõ tegemä õigõhe ja kõrdapite. Ku vällä õs tulõ', pidi ümbre tegemä, koon' hüä sai.

Koolil oll' küttega kasvu-hoonõh. Mõnikõrd saimi sääļ taimi pikeeri'. Kasvuhoonõh oll' ku troopika, niiskust täüs, lämmi, rohelinõ tsillõ sam-mõl kasvi viiri pite, katusõ klaasi' olli' lubjaga triibutõdu ja mõnõ' kotusõ' tšuudimattõga varjutõdu. Kasvuhoonõh kas-vatõdi suvõlilli ette. Õga aasta olli' pindre veere' täüs tageete-sit, astrit ja tõisi suvõlilli, mis muudi' kooliaia paradisiisist.

Ku mi olli hüä' latsõ', teimi tüüd hõstõ ja oppajal oll' lahkõ miil, sai lillipoigõ kodo üteh. Nii ma tei umalõ imä abiga kodo uhkõ lilliaia. Mullõ miildü' kõik mu lilli', a ma olli õkvalt ku armunu karpaadi kelluka ilohõ. Ma muudku paljundi näid edesi ja pia oll' mul lilliaia tii veere' kõik karpaadi kellukit täüs. Kooliaiaist sai ma umalõ lilli imehtlemisõ oskusõ, mis om saatnu minnu terve elo. Ja mullõ paistus ilosamp, ku ütte lilli om rohkõmp ku üts puhm. Miilde jääse' igäveste pikä' poedinartsissi pindre' kooli-aiah, mis häitsi' sis, ku olli' suvõ algusõh koolilõpõtamisi aktusõ'. Ja tuu poedinartsisse pidulik piinü parfüümi muudu lõhn, ku no' koh aiah trehvā tundma, tuu miilde kõik mu kooliao kõõ ilosamba' hetke'.

Kassipujakõnõ tege trenni

Kassipujakõnõ om vällä opat ruumamma ja hiilmä ja ka' pikält üte kotusõ pääl olõma. Kassipujakõnõ pand õkka lii-gahust tähele, tä taht õkka lii-gahuvva asja kápaga' püüä'. Mõntkõrd tä saa kätte, a õga kõrd saa-ai. Kasumisõ jaost om kassipujakõsõlõ vaia sânt-sit mänga mängi'.

Noorõ' kassikõsõ' omma' võrksa'. Talvidsõl aol mängvā' inõmisõ' kassipujaga', tegevā' tälle juuskmisõ ja hüppämisõ trenni, a no' – keväjä – tegevā' tsirgu' kassikõsõlõ mängmisõ harõtuusi. Tsibihärläne jalo-tas müüdä morro, tiidõkõnõ om kõtuldõ maah ja õnnõ hand hüples nii ku tsirgulgi'. Kassi-kõnõ hüppäs, tsirgukõnõ lin-das üles ja kaes ülevält. Sis lin-das tsibihärläne jal' maaha ja kaes, õt kas tiidõkõnõ õks näge timmä. Nii ku tillõkõnõ tiido-kõnõ hüppäs, nii om tsibihärb-läne jäl' üleväh ja sääļ samah jäl' maah jalotamah. Täks om mõlõbal tuust lõpus.

Suvidsõl aol tegevā' välläh

Kass om är' väsünü.

Eräkogo pilt

tsirgukõsõ' kassipujalõ trenni, midä nä nii väiga' tahtva', midä näile om väiga' vaia suurõst kasumisõ jaost. A vana suur kass om hinnäst säädnü' tarõ ussõ mano päävä kätte pees-tämmä ja kaes tuud hüppämisõ mängu. Huvtav olõs tiidä', midä vana kass mõtlõs, ku tä kaes tuud hüplemist ja ruumamist. **SARVÕ ÕIÕ**

„Üüh om raamatit“ ja muusikat!

Ku tahat kuulda' seto rahva jutta ja ilotõlla' Nedsäjä Külä Bändi muusiga perrä, sis tulõ' 17. mail kell 18 Verska talomuusi-mihe Muusiumiüüle!

Muusiumiühing om üle-ees-tilist Muusiumiüüd kõrraldanu' jo 14 aastakka ja Setomaa Muu-siumi' lõõvä' ka' sool kõrral üteh uma eismuudu kavaga'. Sool aestagal om Muusiumiüü teema „Üüh om raamatit“ ja mi paku külälisilõ minekit seto perimüiste, muusikahe ja

kirändüiste.

Verska talomuusium tege värä' vallalõ 17. mail kell 18 ja uut külälisi küllä kooni' kellä 23ni'. Õdak nakas pääle muu-siumi elomajah, koh Stephanie Rendõn tutvustas umma vaht-sõt raamatut „Tulgu õõ“ ja tuu kirändüssõpru ette värskē loo-mingulitsõ kaemisõ üühe ja valgusõhe. Kell 21 naatas ajama jutussit kõgõ väikobilõ – vannõ talotarri sainu vaihõl heränese' ello rahvajutu', midä latsõ'

saava' kullõlda' talo kodot-sõh nulgakõsõh. Õdagu korg-punkt om Nedsäjä Külä Bänd, kiä' and Verskah uma kolmada albumi ainuma kontserdi. Tulõ' näid kullõmma! Osta' soodus-pilet kooni' 15. maini' por-taalist Fienta, kotusõpääl om pileidi hind 15 õurot. Kontserdi vaheaol saat giidiga' jalota' müüdä Põhalaagrit.

Muusiumiüü pilet mass 1 õuro, mia tege kultuuriõdagu kättesaadavas kõigilõ huvili-

silõ. Sissepäseminõ om Verska talomuusiumi päävärehtist.

Pääle raamatidõ ja muusiga pakk hõrktisi Seto tsäimaja, minkõ ussõ' omma' pikält val-lalõ. Kõik nuu', kiä' tahtva' Muusiumiüül olla' huvtavah seltskunnah, süvvā' hüvvā süüki, kullõlda' raamadujuttu ja muusikat, omma' oodõt Seto-maa Muusiumidõhe. Mano saat küüsüdä' ja pileidi': myyk@setomuuseum.ee; tel 505 4673. Setomaa Muuseumid

Miktämäe külä aoluulinõ ülekaehus

Miktämäe külä om aoluulisõlt üts vanõbit elokotussit Seto-maal. Edimäist kõrda kirotõdi Miktämäe nimi (Nikita Gora) vannuh 16. saandi Moskva üri-kutõh. 18. saandil oll tä Miktä-mäe mõisnigu uma ja peräst Vinne kroonu alluvusõh. Tsaariaol oll külä jago Selise küläkogokunnast.

19. saandi peräõtsah oll Miktämäe suurõbidõ tallaga' hajakülä, koh elli mitu põlv-kunda kuuh. Üteh perreh võidsõ olla' üle katõkümne inõmisõ ja töid tetti ütehkuuh. Päämäne tüü oll põllupidäminõ, a tähtsä' olli' ka' mõtsandus ja näpotüü. Elämisõ' olli' päämätselt savvu-tarõ ja eläjit hoiõti moropääl.

20. saandi edeotsah tullü' küllä edimätse' ütiskundligu' ettevõtmissõ'. Inne edimäist ilmasõta algatõdi haridusõ edendämisõ mõtõh ja 1912. aestagal alost tüüd Miktä-mäe kuul. Haridus jäi täht-säst ka' edespidi – kuul kasvi aoga' 8-klassilitsõst ja 1991.

Miktämäe küla 1980. aestagal kooli mant kaiõh.

Miktämäe küla 1970. aestagal Soelaanõ puult kaiõh.

aestagast pääle 9-klassilitsõst põhikoolist.

Eesti Vabariigi aol (1919–1940) viidi läbi maareform, tuul aol aeti hingemaa' krundõst. Tetti mitmit ütistegelikkõ orga-nisatsioonõ: lainu-hoiuühistu, tarbijidõ ühistu, vabatahtlik tulõtõrjeühing ja külä panga- ja

kauplusõpunkt'. Elläv seldsite-gevüs paistu pitast, tandsuõda-gidõst ja ütitsidõst algatuisist.

Tõõnõ ilmasõda ja toolõ perrä tulnu' aestaga' tõi' suuri muutuisi. Üts jago inõmisi küü-ditedi, tõõnõ jago mobiliseeriti, mõni läts mõtsavelest. Peräst sõta tetti kolhoosi' – 1950. aes-

tagal luudi kolhoos Kommu-naar, peräst tetti tuu suurõbast majandis Rahu. 1958. aesta-gal luudi piirkunnah sovhoos, minkõ tegevüs oll mitmit aesta-kümnit. Peräst sõta arõnõsi' ka' tervüşoiuteenusõ' – 1960. aes-tagal tetti vallalõ külä velskri-punkt, peräst aptiik. Tervüş-hoit oll tagat kotusõpääl tüü-lisilõ ja kättesaadavus parasi. Miktämäe kooli ümbre kujo-nõsi ka' sportlik ja kultuuri-linõ keskus. 1940.–1950. aes-tagil oll küläh aktiivnõ spordi-kollektiiv, minkõ tegevüs oll mitu aestagakümnet.

Haridus, ütistegevüs ja kul-tuurilinõ aktiivsus olli' läbi-vält Miktämäe elo keskpunk-tih. Läbi kooli, seltse ja rahva-traditsioonõ hoiõti eloh kogo-kunnalikku vaimu, minkõ mõo läts üle põlvkundõ. Täambätse päävāni' hoit Miktämäe hindäh mitmit aoluulisi kihte ja kogo-kundlikku järepidevüst.

LAANELIND REGINA
Reissarõ Leo perrä

OUT Teater esitles: 5. Huuao kuum tükk

PULMAMAJA

Setomaaal tulõ ütte turismitallo päällinast mõrja umma tütrikidõõdakut viitmä rustikaalõh stiilil, nigu om tellimusõ pääl kiräh. Kuis edesi lätt, tulõ' kaema...

OUT

Autor Kauksi Ülle
Lavastaja Kirsipuu Alice

Näitleja: Ojametsa Lea, Riitsaare Evar, Kirsipuu Alice, Blumi Priit, Kuuse Kairi, Orava Kairi, Hõrna Rieka, Malkovi Pille, Pärtini Sirdi, Kahuski Päivi, Kuninga Madis

18.06 Esietendus kell 19.00 Obinitsa teatriküünih
19.06 kell 19.00 Obinitsa teatriküünih
20.06 kell 19.00 Obinitsa teatriküünih
15.08 kell 19.00 Obinitsa teatriküünih
16.08 kell 19.00 Obinitsa teatriküünih
17.08 kell 19.00 Obinitsa teatriküünih

Pileti hind 15€, muudatõkõnõ pensionär, laps/ Tugõvi Võru Kultuurkapital

KAUKSI ÜLLE JA MATIS LEIMA
ROCKMUUSIKAL

SETO ODUS- SEIA

LAVASTAJA
ELINA
PÄHKIMÄGI

KUNSTNIK
JRK HERMELIUS

KOOROGRAAF
PIRET TORM-KRIIS

SÜNDMUSÕ' SETOMAAAL

- 2. mai kell 18 naisrahvatandsurühmä Lustiline juubölipido „Lustiline lustiga’ 45“ Verska kultuurimajah.
- 2.–30. mai kell 15 seto pitsi päävä’ 2025 – geomeetiline pits, Verska kultuurimajah.
- 2.–11. mai kell 12 UMA MEKK Kevadgurmeel Ilmaveereh.
- 3. mai kellä 10–12 „Hakkab looma“ juhendõt unistamistalgu’ Miktämäe raamadukogoh, kirjapandmisõga’.
- 3. mai kell 18 maagilinõ UMA MEKK Kevadgurmeel Setomaa turismitaloh.
- 4. mai kell 12 Matsuri kirmas Leida taloh.
- 4. mai kellä 12–16 Viländimaa VI Seto päiv Saarepeedi rahvamajah.
- 6. mai juripäiv Verskah. Kell 8.30 jumalateenstus Verska Pühä Jüri kerkoh ja kell 14 kirmask hällü man.
- 7. mai kell 10 kino „Fränk“ Verska kultuurimajah.
- 9. mai kell 17 immipäävä kontsert Verska kultuurimajah.
- 10. mai kell 12 üte talo näpotüü näütuse avaminõ, Maret ja Jane Vabarna, Verska talomuusiumih.
- 14. mai kell 17 Eesti Raamatu Aasta 500 Saatse muusiumih.
- 15. mai kellä 16.30–18 Setomaa orienteerumispäevaku’ Treskih.
- 17. mai kell 11 laada- ja perrepäiv Obinita külakeskusõ moropääl.
- 17. mai kell 18 muusiumiüü „Õos on raamatut!“ ja Nedsäjä Külä Bändi plaadiesitluskontsert Verska talomuusiumih.
- 20. mai kellä 11–18 Setomaa orienteerumispäevaku’ Verskah.
- 21. mai kellä 15–19 ütehkuuh kindidõ kudaminõ Saatse külakeskusõh.
- 22. mai Obinita pensionäre selts 30.
- 25. mai kell 9 suvistõ näpotüü- ja maalaat Verska kultuurimaja moropääl.
- 29. mai kell 11 Setomaa iälitsi ülikuul Verska kultuurimajah.

Setokõisi laulupeo kontsert om 28. juunil
Verska lauluväläku pääl

Timahava tege Leelopäiv üte tsõõri Setomaalõ pääle. Mi kae, õt määne Setomaa oll ja määne ta om täämbätsel pääväl. Õga leelokuur saa hindäst tiidä’ anda’ kooni’ 1. maini’. Küüsü’ kultuurimajast, õt kohe sa saat uma leelokoori kirja panda’. Õga leelokuur saa laulta’ kats

säitsmemintalist laulu. Hum-mogu om hingepalvõh lau-luimmi haudu pääl. Rong-kauk nakas pääle muusiumi mant. Pääle leelokuurõ esines ansambli Zetod. Õdaguspoolõh saat pillimihi perrä ka’ tandsi’. Saami’ kokko Seto Leelopääväl!

TOE ANU

SÜNNÜPÄÄVÄ’ MAIKUUH

Sepamäe Kadi-Mai – 35 1. mai Höpõhöimu leelotaja	Niilo Tiit – 63 30. mai Nopri talo peremiis
Hõrna Rieka – 62 3. mai Taarka Tarõ pernaane, OUT tiatri näütlejä	Mõttusõ Mirjam – 39 30. mai aokiränik
Palmre Väino – 79 4. mai Põlva Seto Seldsi pillimiis	Setomaa Vallavalitsus suuv õnnõ:
Jänesmäe Raivo – 58 4. mai seto sepp	Helju Laur 99
Linnasmäe Tõnu – 66 5. mai sorrõseto	Maria Hagu 97
Annisti Aet – 52 6. mai etnoloog	Peeter Morel 97
Valgu Heiki – 66 7. mai arheoloog	Tatjana Tihanova 95
Grünbergi Maria – 22 8. mai Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh	Eltvira Labe 94
Parktali Tiina – 70 14. mai Siidisõsarõ leelonaane	Anne Lass 93
Rumbi Sirje – 56 14. mai kunstnik	Vilja Karavin 93
Granova Elvi – 65 17. mai Petseri 2. Keskkooli innine tüütäjä	Linda Tisler 92
Kunnusõ Andres – 68 20. mai meistrimiis	Paul Alamäe 90
Liiva Kati – 40 21. mai Mokornulga koori leelonaane	Rein Tikkop 85
Anipai Vello – 78 22. mai sootška	Maie Rumask 83
Jugomägi Liilia – 60 26. mai Ilolisõ leelonaane	Iia Lukk 83
	Helgi Tammetar 83
	Volli Puuselg 81
	Pjotr Korotkov 81
	Helgi Teresk 81
	Tamara Bednyakova 79
	Voldemar Järveküla 78
	Aleksandr Morozov 78
	Aleksandra Kirotar 78
	Lilia Ivaste 77
	Jan Vaidla 76
	Väino Kevvai 76
	Aino Männik 76
	Kaja Kants 75
	Leida Lahe 75
	Niina Tsetshladze 74
	Ülo Kaup 74
	Lembit Koba 73
	Ljudmila Burlakova 73
	Sirje Palmik 72
	Maie Jaroslavskaja 72
	Natalia Kivik 72
	Vladimir Mattis 72
	Peedu Metsik 71
	Sirje Kattai 71
	Arvo Sarapuu 71
	Lembitu Labe 71
	Jüri Naudi 71
	Aare Kuus 71
	Kalle Oinak 71
	Voldemar Tammetar 70
	Sirje Palm 70
	Vladimir Künnapuu 70
	Orvo Lillmaa 70
	Paul Parm 70

Õnnitlõmi tillõkõisi vallakodanikkõ!

FREDDI
ÕUNAP
LILEEN
SALUMÄGI

Leinämi

+ Vladimir Žuravljov
+ Nikolai Kamenski
+ Jüri Arumets
+ Jaan Ülenurm
+ Maria Saaremaa
+ Maria Ninaste
+ Evi Svenov

setomaa
— MUUSEUMID —

MUUSEUMIÕO
ÕOS ON RAAMATUT
VÄRSKA TALUMUUSEUMIS

17. MAI 2025 18.00

MUUSEUMIÕO
SISSEPÄÄS 1€

18.00 VÄRSKA TALUMUUSEUMI ELUMAJAS
STEPHANIE RENDON “TULGU ÕO”
RAAMATUESITLUS

SETO TSÄIMAJA AVATUD 11.00 - 23.00

NEDSAJA KÜLA BÄNDI
PLAADIESITLUSKONTSERT
KOPIALAL ALGUSEGA 20.00

OSTA 10€ KONTSERDIPILET:
PILET KOHAPEAL 15€

LISAINFO: +372 505 4673

TULGU ÕO
Stephanie Rendon

XXXII SETO PITSI PÄEVAD
2.–30. MAI 2025 VÄRSKA KULTUURIMAJAS

KONKURSI TEEMA: GEOMEETRIILINE PITS

AVAMINE 2. MAI / LÕPETAMINE 30. MAI KELL 15

INFO: KOGO.SETO.EE XXX FD, TEL. 5620 0057

setomaa
— VALD —

seto kaitse kogu

EESTI RAHVAKULTUURI KESKUS

XXXII SETO KUNINGRIIK
SAATSE 2.08.2025

12.00 Kuningriigipäävä vällahõikaminõ
valitas Kuningriigi meistri'
vahtsõ Ülembsootska valiminõ
sõaväeparaat
käsitüülaat
kirmask Nedsäjä Külä Bänd

setomaa
— VALD —

EESTI RAHVAKULTUURI KESKUS

XVII SETO
LEELOPÄIV
28. juuni
2025